

Vlaams
Parlement

ingediend op **509** (2015-2016) – Nr. 3
7 december 2015 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Herman De Croo en Güler Turan

over de beleidsbrief

Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen
en Ontwikkelingssamenwerking
2015-2016

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Ann Soete, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

509 (2015-2016) – Nr. 1: Beleidsbrief

– Nr. 2: Motie

INHOUD

I. Inleidende uiteenzetting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	5
1. Inleiding	5
2. Belangen Vlaamse samenleving zijn internationaal goed behartigd	6
2.1. Vlaanderen maakt deel uit van een slagkrachtige EU	6
2.2. Vlaanderen heeft goede relaties met buitenlandse overheden	6
2.3. Vlaanderen is gericht aanwezig in multilaterale organisaties	6
3. Vlaanderen heeft een sterke(re) internationale reputatie.....	6
4. Sterke concurrentiepositie van Vlaamse economie door internationalisering	7
4.1. Sterke en innovatieve economie	7
4.2. Groei bedrijven en clusters.....	7
4.3. Versterking economisch weefsel	8
4.4. Vrijere en eerlijkere handel	8
5. Bijdrage tot afname internationale armoede	9
5.1. Concentratie op partnerlanden Zuidelijk Afrika.....	9
5.2. Inspelen op belangrijke trends in Zuidelijk Afrika	9
5.3. Naleven internationale verbintenissen inzake internationale klimaatbijstand.....	10
5.4. Inschakeling in de internationale armoede-agenda.....	10
6. Meewerken aan een democratischere en rechtvaardigere wereld.....	10
6.1. Betere naleving van de mensenrechten wereldwijd	10
6.2. Herdenking Eerste Wereldoorlog	10
6.3. Onderzoek op basis van rapport trauma en transformatie van het Vlaams Vredesinstituut	11
6.4. Goed bestuur als transversaal thema.....	11
6.5. Actieplan duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen	11
6.6. Respect voor arbeids- en milieunormen	11
6.7. Verantwoord(elijk) vergunningenbeleid voor handel in strategische goederen	12
7. Een efficiënte en kwaliteitsvolle organisatie	12
8. Overzicht beleidsengagementen.....	13

II. Bespreking.....	13
1. Vragen en opmerkingen van leden	13
1.1. Güler Turan.....	13
1.2. Karim Van Overmeire	18
1.3. Ward Kennes.....	20
1.4. Marc Hendrickx.....	23
1.5. Wouter Vanbesien	24
1.6. Karl Vanlouwe	25
1.7. Johan Verstreken	26
1.8. Ingeborg De Meulemeester	26
1.9. Tine Soens	30
1.10. Manuela Van Werde	33
1.11. Sabine de Bethune.....	33
1.12. Jan Van Esbroeck.....	33
1.13. Herman De Croo	34
2. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois	34
3. Replieken van leden, met bijkomende antwoorden van de minister- president	41
Gebruikte afkortingen.....	44
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed besprak op 17 en 24 november 2015 de beleidsbrief Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking 2015-2016 van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed. De powerpointpresentatie die voor de toelichting werd gebruikt, is te vinden op de [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. Inleidende uiteenzetting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

1. Inleiding

Minister-president *Geert Bourgeois* herinnert eraan dat hij in de Septemberverklaring heeft gewezen op de impact van wereldwijde veranderingen, die vaak het gevolg zijn van structurele ontwrichtingen in landen net buiten de Europese Unie. Door de grote interdependentie heeft dit ook een impact op het buitenlands beleid, het handelsbeleid en de welvaart in Vlaanderen. De Europese landbouwcrisis, die onder meer het gevolg is van het Russische embargo, laat zich ook in Vlaanderen voelen. De uittocht van jongeren die deelnemen aan de burgeroorlog in Syrië, zij aan zij met het Islamitisch Kalifaat, en de vluchtelingen crisis hebben dramatische proporties aangenomen. De economische groei van Europa en van de VS neemt toe, maar de motor van groei landen zoals China sputtert. Binnen de EU heeft dat vooral een impact op Duitsland. België zakt van de twaalfde naar de dertiende plaats op de wereldlijst van goederenexporteurs. Voor de export van diensten stijgt België van de vijftiende naar de twaalfde plaats. De VS staan op nummer 1, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk en Duitsland.

Inzake goederenexport presteerde Vlaanderen in 2014 ongeveer op hetzelfde niveau als in 2013. Er is een kleine stijging van ongeveer een half percent. In de eerste zes maanden van 2015 was er een uitvoer van 150,5 miljard euro, een stijging van 1,65 percent ten opzichte van de eerste zes maanden van 2014. In 2014 heeft Vlaanderen 184 nieuwe investeringsprojecten aangetrokken, voor een bedrag van 2,77 miljard euro en goed voor 4164 jobs. Dat is een lichte daling van het aantal projecten, maar een toename van het bedrag en van de nieuwe tewerkstelling. Europese investeerders blijven verantwoordelijk voor ongeveer de helft van alle investeringen.

In 2015 eindigt de uitvoeringstermijn van de millenniumontwikkelingsdoelstellingen. Niet alle doelen zijn gerealiseerd, maar de agenda mobiliseerde zowel donoren als ontwikkelingslanden voor de wereldwijde bestrijding van armoede. Op vijftien jaar tijd is er voor een aantal indicatoren een significante vooruitgang geboekt. Vandaag sterven elke dag 17.000 minder kinderen dan in 1990. De extreme armoede, gedefinieerd als de bevolkingsgroep die elke dag minder dan 1,25 Amerikaanse dollar verdient, daalde van 47 naar 14 percent van de wereldbevolking.

De EU wil de investeringen opnieuw op gang trekken met een nieuw EFSI. De Vlaamse Regering nam op 26 mei 2015 een beslissing over de prioritaire publieke investeringswerven in Vlaanderen en op 17 juli 2015 over de rol van de PMV in de EFSI-financiering van de investeringen in de private en publieke sector. De situatie in Griekenland leidde tot een pakket noodleningen door de eurolanden en het IMF, op voorwaarde dat de haperende Griekse staatshuishouding werd aangepakt. In de Europese regio's Schotland en Catalonië is een belangrijk deel van de bevolking voorstander van onafhankelijkheid. Op 1 januari 2016 wordt

Nederland voorzitter van de Raad van de EU. Nederland wil optreden als een pragmatische bruggebouwer.

2. Belangen Vlaamse samenleving zijn internationaal goed behartigd

2.1. Vlaanderen maakt deel uit van een slagkrachtige EU

In 2016 zal de Vlaamse Regering een visienota over de Europese Unie opstellen. Het is de bedoeling de Europese reflex aan te scherpen door een aantal acties. Inzake de Europese dossiers zullen er prioriteiten worden bepaald. Door de heronderhandeling van het samenwerkingsakkoord wil men meer wegen op de besluitvorming. De Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Europese Unie zal worden versterkt om de interactie tussen Vlaanderen en de Europese instellingen te verhogen. Er zal ook werk worden gemaakt van een snellere en correctere omzetting van de Europese regelgeving in intern recht. Dankzij de versterkte opvolging van omzettingen en inbreuken is het aantal inbreukdossiers in het laatste jaar trouwens gevoelig gedaald, van vijftien naar negen in september 2015. Dat kan worden opgevolgd via de maandelijkse mededelingen over de EU-actualiteit.

2.2. Vlaanderen heeft goede relaties met buitenlandse overheden

Via allerhande contacten probeert de minister-president bijna dagelijks de relaties met de buitenlandse partners te versterken. Zijn eerste buitenlandse zending ging naar Den Haag. Dat heeft, samen met het bezoek aan Noordrijn-Westfalen, geleid tot vooruitgang in het dossier van de IJzeren Rijn. Het heeft ook geleid tot een gezamenlijke Vlaams-Nederlandse handelsmissie naar Atlanta in de VS. Nederland blijft op heel wat terreinen de belangrijkste partner voor Vlaanderen. De startmanifestatie voor de viering van de twintigste verjaardag van het cultureel verdrag tussen Vlaanderen en Nederland vond op 8 februari 2015 plaats in Rotterdam. De zending naar Noordrijn-Westfalen leidde tot de oprichting van een gezamenlijke werkgroep die tegen 2017 een advies moet geven over het ideale tracé. Ook de viering van 150 jaar diplomatieke relaties met Japan en de viering van twintig jaar samenwerking met de Baltische staten worden voorbereid. In 2016 zullen achtereenvolgens de strategienota voor Zuidelijk Afrika en de VS beschikbaar zijn. De vier bestaande strategienota's met de buurlanden worden geactualiseerd. Nederland komt als eerste aan bod.

2.3. Vlaanderen is gericht aanwezig in multilaterale organisaties

De traditie van samenwerking met multilaterale organisaties zal worden voortgezet. Voor de UNESCO heeft de minister-president die boodschap persoonlijk overgebracht aan directeur-generaal Irina Bokova. In 2016 zal de samenwerkingsovereenkomst van het Vlaams trustfonds bij de IAO worden vernieuwd. Voor de bijdrage aan de IAO is er voor de jaren 2016 en 2017 900.000 euro gereserveerd. De toekomstige samenwerking zal sterker aansluiten bij het interne Vlaamse arbeidsmarktbeleid.

Ook het Flanders Trainee Programme wordt voortgezet.

3. Vlaanderen heeft een sterke(re) internationale reputatie

Samen met minister voor Economie laat de minister-president geen gelegenheid voorbijgaan om Vlaanderen te positioneren als investeringslocatie. De logistieke ligging met de IJzeren Rijn en met de waterwegen speelt daarbij een belangrijke rol. Het Seine-Scheldeproject heeft een nieuwe impuls gekregen. Vlaanderen zal de laatste werken uitvoeren, voor meer dan anderhalf miljard euro. Frankrijk zal het sluitstuk Compiègne-Cambrai realiseren. Het verdrag tussen Vlaanderen en

Nederland over de nieuwe zeesluis in Terneuzen is ondertekend. Vlaanderen zal de nodige middelen uittrekken. De Europese subsidie is echter beperkt. Met de UNWTO wordt de samenwerking rond het thema toerisme en vrede verder uitgebouwd. Bij de viering van twintig jaar cultureel verdrag Vlaanderen-Nederland zullen inspanningen worden geleverd om de culturele diplomatie te versterken. Het gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse in 2016 zal daarvoor een goede start zijn.

4. Sterke concurrentiepositie van Vlaamse economie door internationalisering

4.1. Sterke en innovatieve economie

Aan FIT werd de opdracht gegeven om met alle stakeholders een gezamenlijke internationaliseringsstrategie uit te werken. Daarbij worden de prioritaire noden, de noodzakelijke focus en de knelpunten omschreven. Het resultaat van dit overleg met het middenveld en met bedrijven zal op 30 november in het Vlaams Parlement voorgesteld worden. Deze strategienota zal voor FIT de basis zijn voor de uitbouw van nieuwe partnerschappen en voor het versnellen van de internationalisering. Er is ook een aangepaste financiering van ondernemingsgroeperingen uitgewerkt die een flexibele samenwerking mogelijk moet maken.

4.2. Groei bedrijven en clusters

Internationalisering moet nog centraler staan in de groeistrategie van bedrijven. In juni 2016 zal FIT het event Boost je Export organiseren. Daarbij zullen Vlaamse bedrijven contacten kunnen leggen met de Vlaamse economische vertegenwoordigers overal ter wereld. Die week zal ook de Leeuw van de Export worden uitgereikt. Internationalisering en innovatie sporen best samen. In de nieuwe internationaliseringsstrategie krijgen clusters onvermijdelijk een belangrijke plaats als focus om de uitdagingen van de toekomst aan te gaan. Clusters ondersteunen om internationaal sterke spelers te worden, is dan ook een taak die FIT ter harte neemt.

FIT is vorig jaar een volwaardige partner geworden in het Enterprise Europe Network. Dat is een extra kanaal om de opportuniteiten bij kmo's te brengen. FIT zal ook inzetten op een nog gerichtere regiomarketing, om nog beter buitenlandse investeerders aan te trekken. Daarbij wordt het ondersteund door de vernieuwde website Invest in Flanders waar in de loop van 2016 aan wordt gewerkt.

Op basis van een grondige analyse zal het netwerk van buitenlandse kantoren van FIT licht herschikt worden. Het netwerk zal worden versterkt in Azië, de Verenigde Staten, West-Afrika en de Baltische staten. In de VS, Canada en Koeweit is er versterking nodig voor het aantrekken van investeringen. Ook op groeimarkten zoals Nigeria, Peru en Myanmar mag Vlaanderen de boot niet missen. FIT zal ook een kantoor openen in de Baltische staten. FIT zet niet alleen in op fysieke kantoren, maar ook op Flanders Business Worldwide, een virtueel netwerk van professionals die in verschillende landen actief zijn. Dit netwerk is gelanceerd in samenwerking met VIW, UNIZO, Voka en Agoria.

Het is belangrijk om eigen Vlaamse economische missies te organiseren met een sterke focus, en om bovendien op hoog niveau vertegenwoordigd te zijn tijdens Belgische missies. Daarom zal de minister-president in 2016 enkele missies met een belangrijke economische focus leiden. Er zal een Vlaamse missie zijn naar India. Minister Muylers zal deelnemen aan de prinselijke missie naar Indonesië.

4.3. Versterking economisch weefsel

De gezamenlijke internationaliseringsstrategie moet leiden tot een vernieuwde samenwerking tussen FIT en de partners, tot een vernieuwd doelgroepenbeleid en tot een verhoging van de exportvaardigheid van bedrijven. FIT heeft daarvoor een aantal nieuwe tools ontwikkeld. Wereldwijd staan er meer dan honderd acties op het programma om Vlaamse bedrijven in contact te brengen met nieuwe zakenpartners. Men mag zich niet blindstaren op de missies, ook het dagelijkse faciliteren van bedrijfscontacten met het buitenland is van groot belang. Het is belangrijk om de bedrijven te stimuleren tot het betreden van opkomende nieuwe markten, bijvoorbeeld in Sub-Sahara-Afrika. Voor de financiering van internationale projecten wordt enerzijds ingezet op een eenvoudiger systeem van subsidies om de kosten van internationale prospectie te verlagen. Anderzijds is het de bedoeling om bedrijven beter te ondersteunen in de zoektocht naar de juiste financiering, nationaal en internationaal, via het project-Finmix International.

Buitenlandse investeringen zijn heel belangrijk voor Vlaanderen. Bij de prospectie van potentiële investeerders wordt er gestreefd naar zo groot mogelijke slaagkansen voor het aantrekken van belangrijke bedrijven. FIT wil het 10 percent beter doen dan het Europese gemiddelde inzake het aantal potentiële buitenlandse investeringen. Ook zal worden onderzocht of het mogelijk is om indirecte investeerders aan te trekken. Eventueel zal er een nieuw instrumentarium worden uitgebouwd om Vlaamse kapitaalfondsen in contact te brengen met buitenlands fondskapitaal. Dat gebeurt heel gericht om vooral de eigen clusters te versterken. Buitenlandse investeerders zeggen dat investeren in Vlaanderen soms duurder is dan in de concurrerende landen. De grote toegevoegde waarde van de chemische sector, gecombineerd met de ligging, het pijpleidingnetwerk en de hoogwaardige internationale onderzoekscontext, kan echter toch tot een positieve beslissing leiden. Het is dan ook de bedoeling om sterk te blijven inzetten op clusters. De belemmeringen voor buitenlandse investeringen moeten worden gemonitord. De welcome teams van FIT leveren uitstekend werk. Dat heeft ook betrekking op belangrijke fiscale aangelegenheden zoals de aftrekmogelijkheden voor onderzoekers, een federale materie. Het heeft echter ook te maken met een aantal Vlaamse bevoegdheden.

4.4. Vrijere en eerlijkere handel

Het is van groot belang dat de markten buiten de EU maximaal open staan voor de Vlaamse goederen en diensten. De Vlaamse bedrijven zijn immers sterk gemotiveerd om de nieuwe markten te veroveren. Daarom wordt er ingezet op de vrijhandels- en investeringsdossiers, in het bijzonder op de Europese handelsdossiers. Het meest in het oog springende akkoord is het CETA met Canada. Daarbij zijn de defensieve belangen van Vlaanderen goed verdedigd. De audiovisuele diensten worden bijvoorbeeld niet vrijgemaakt en voor de markt van de overheidsopdrachten zijn de belangen van Vlaanderen maximaal behartigd.

Een ander belangrijk dossier is het TTIP waarover door de EU met de Verenigde Staten wordt onderhandeld. Eind 2015 zou er een concrete tekst moeten zijn. Naast deze twee belangrijke dossiers is er aandacht voor de andere onderhandelingen, zoals die op multilateraal niveau. Eind december 2015 zal de tiende ministeriële conferentie van de WHO plaats hebben in Nairobi.

Het is de ambitie van Vlaanderen om met de Europese partners het TTIP onder de gestelde voorwaarden van het onderhandelingsmandaat verder af te werken, naast de vrijhandelsdossiers met Japan en Vietnam. Daarnaast zullen er stappen worden gezet voor het moderniseren van de bestaande vrijhandelsakkoorden met Mexico en Chili. Daarbij zal er telkens aandacht zijn voor zowel de offensieve als

de defensieve belangen en voor het wegwerken van tarifaire en non-tarifaire belemmeringen.

5. Bijdrage tot afname internationale armoede

5.1. Concentratie op partnerlanden Zuidelijk Afrika

Vlaanderen wil actief bijdragen tot armoedevermindering in Zuidelijk Afrika. Daar focust het op drie partnerlanden, namelijk Zuid-Afrika, Malawi en Mozambique. Ondanks de besparingen kan Vlaanderen zijn engagement nakomen om jaarlijks gemiddeld vijf miljoen euro per partnerland te doneren. De nieuwe engagementen van 2014-2015 in de partnerlanden zijn beschreven in de beleidsbrief. In samenwerking met de IAO zette Vlaanderen een netwerk op voor kennisopbouw en ontwikkeling van modellen voor jobcreatie via kmo-ontwikkeling, voor een bedrag van 600.000 euro. De focus van het project ligt op Zuid-Afrika, maar de IAO zal de kennis en ervaringen ook ter beschikking stellen van Malawi en Mozambique. Voor sociaal ondernemerschap in Zuid-Afrika is er een bedrag van 1,702 miljoen euro uitgetrokken. Er wordt gekozen voor een op feiten gebaseerd beleid. Het beleid wordt geregeld geëvalueerd. De samenwerking met Zuid-Afrika en met Mozambique werd geëvalueerd. Momenteel wordt er met de Mozambikaanse partner onderhandeld over de inhoud van de komende strategienota 2016-2020.

In 2014 en 2015 werd telkens 2 miljoen euro vrijgemaakt voor de sectorbrede steun voor gezondheidszorg (SWAp) in Mozambique. Via dit fonds bundelt Vlaanderen zijn bijdrage met andere donoren, conform de internationale aanbevelingen rond het verhogen van de effectiviteit van de hulp. In samenwerking met het Belgisch Ontwikkelingsagentschap BTC werd de terbeschikkingstelling van een technisch assistent verlengd voor de versterking van het financieel beheer van de SWAp. Uit onafhankelijke evaluaties blijkt dat deze technische steun een belangrijke succesfactor is voor het strategisch positioneren van Vlaanderen op het niveau van de nationale dialoog over gezondheidsbeleid. Het is ook een belangrijke ondersteuning voor de SWAp. Op basis van de evaluatie voor Mozambique zal de minister-president een nieuwe strategienota opstellen voor de periode 2016-2020. Binnen deze strategienota zal er bijzondere aandacht worden besteed aan adolescenten, jongens en meisjes.

In Malawi is het Vlaamse beleid vooral gericht op voedselzekerheid en op een performant landbouwbeleid. Daarvoor is er een intense samenwerking met de FAO. Dit programma wil kleinschalige boeren ondersteunen in de productie voor de markt.

5.2. Inspelen op belangrijke trends in Zuidelijk Afrika

In 2015 werden een aantal belangrijke bouwstenen vastgelegd op het vlak van ontwikkeling. De conferentie in Addis Abeba over financiering voor ontwikkeling vernieuwde de Monterrey Consensus. De 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling verving de aflopende Millennium Doelstellingen. De binnenkort startende klimaatconferentie in Parijs zal de nodige aandacht besteden aan de klimaatnoden van ontwikkelingslanden.

Deze nieuwe trendverschuivingen zullen een centrale plaats krijgen in het beleid. De stakeholders zullen daarbij worden betrokken. Op 18 april 2016 wordt de eerste Staten-Generaal van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking georganiseerd.

Flankerende initiatieven ondersteunen de bilaterale inspanningen in een regionaal of mondiaal kader. UNAIDS is een belangrijke partner in de strijd tegen hiv en

aids in Zuidelijk Afrika. UNICEF International streeft naar de bescherming van kinderen, en zet zich onder meer in tegen kindhuwelijken.

5.3. Naleven internationale verbintenissen inzake internationale klimaatbijstand

De internationale klimaatfinanciering blijft ook een prioriteit binnen de begroting Ontwikkelingssamenwerking. Daarvoor wordt twee miljoen euro uitgetrokken. Deze inspanning gaat niet ten koste van het engagement om jaarlijks vijf miljoen euro vrij te maken per partnerland. Vlaanderen focust op klimaatprojecten die echt een verschil maken voor de socio-economische ontwikkeling van het Zuiden. Dit past in de geïntegreerde benadering van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, de SDG's. In samenwerking met de FAO gaat Vlaanderen vanaf 2016 bijdragen tot een structurele aanpak van de voedselnoodsituatie in Zuidelijk Afrika als gevolg van de klimaatverandering.

5.4. Inschakeling in de internationale armoede-agenda

Het Vlaamse beleid wil zich inschakelen in de internationale armoede-agenda. De minister-president streeft naar een verdere verhoging van de effectiviteit van de hulp. Binnen het noodhulpbeleid zal hij verder investeren in het verkorten van de responstijd en in het verminderen van de hulpversplintering. Daarom zal de jaarlijkse bijdrage aan het CERF van de VN verdubbeld worden tot 600.000 euro. De samenwerking met de UNRWA zal structureel worden gemaakt door een samenwerkingsovereenkomst. Er wordt geïnvesteerd in draagvlakversterking via een correcte berichtgeving over de uitdagingen en kansen van ontwikkelingslanden, onder meer via het Fonds Pascal Decroos. Vanaf 2016 wordt het gemeentelijk impulsbeleid in het Gemeentefonds geïntegreerd.

6. Meewerken aan een democratischere en rechtvaardigere wereld

6.1. Betere naleving van de mensenrechten wereldwijd

De minister-president hecht veel belang aan een betere naleving van de mensenrechten wereldwijd. Daarom streeft hij naar een kwaliteitsvolle Vlaamse bijdrage aan rapporteringen en standpuntbepalingen rond mensenrechten. Vlaanderen leverde bijvoorbeeld een bijdrage aan het Belgische rapport in verband met de tweede cyclus van de UPR van de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties.

Het thema 'Mensenrechten en Ondernemen' genoot zijn bijzondere aandacht en er werd een Vlaamse bijdrage toegevoegd aan het Nationale Actieplan inzake Mensenrechten en Ondernemen, samen met een mapping van acties. Met oud-gevangenen, hun familieleden en een aantal scholieren woonde hij op 3 mei 2015 de herdenkingsplechtigheid bij in het concentratiekamp van Dachau, dat toen 70 jaar geleden was bevrijd. Hij volgt het onrustwekkende conflict op aan de grenzen van Europa in Oekraïne en besliste steun te verlenen aan het International Advisory Panel on Ukraine, een programma van de Raad van Europa dat onder meer werkt aan mensenrechten. Hij neemt zich voor om de mensenrechtennota en het Vlaams internationaal beleid van 2011 te actualiseren naar aanleiding van de Mensenrechtendag in 2016.

6.2. Herdenking Eerste Wereldoorlog

Ook de herdenking van de Eerste Wereldoorlog past binnen het streven naar een meer democratische en rechtvaardige wereld. Binnen het DiV is er nog steeds een projectsecretariaat actief rond dat thema. In 2016 wordt er een specifiek actieplan uitgewerkt voor de laatste twee herdenkingsjaren 2017 en 2018. In Canberra, Australië zal er een tweede herdenkingstuin worden aangelegd ter

gelegenheid van de 100-jarige herdenking van de Slag van Passendale. Daarbij zijn er 38.000 Australische soldaten gesneuveld.

De beleidsbrief bevat een opsomming van de activiteiten waaraan de minister-president heeft geparticipeerd. Een daarvan is de viering van honderd jaar Talbot House in Poperinge. Soms zijn dergelijke ceremonies een gelegenheid om contact te hebben met buitenlandse staatshoofden en regeringsleiders. Hij was ook aanwezig bij de officiële opening van de eerste herdenkingstuin te Londen. Bij de herdenking van de eerste gasaanvallen op 21 april 1915 werd de compositie 'Distortion, a Hymn to Liberty' van Dirk Brossé, Jef Neve en Frederik Sioen voor het eerst opgevoerd. Misschien zal deze compositie ook in het buitenland worden opgevoerd. In 2016 zullen ook de Gentse Floraliën bijzondere aandacht besteden aan de herdenking van de Eerste Wereldoorlog.

6.3. Onderzoek op basis van rapport trauma en transformatie van het Vlaams Vredesinstituut

Het Vlaams Vredesinstituut heeft in september 2015 het rapport 'Vredesopbouw en conflictpreventie in het Vlaamse buitenlandbeleid. Een blauwdruk voor de inzet van expertise' opgeleverd. Het departement onderzoekt hoe vredesopbouw kan worden opgenomen in het Vlaamse buitenlands beleid.

6.4. Goed bestuur als transversaal thema

Goed bestuur is een transversaal thema binnen de Vlaamse ontwikkelings samenwerking en een belangrijk element bij de keuze van projecten en programma's. Er wordt geïnvesteerd in bestuurscapaciteit. Daarvoor verwijst de minister-president naar de aanwerving van een financieel expert binnen de Mozambikaanse gezondheidssector. Naast de horizontale integratie ondersteunt hij ook projecten die rechtstreeks bijdragen tot de participatie van burgers tot het bestuur. Dit past binnen de strategienota's. Vlaanderen ondersteunt ook Pathfinder, een jongerenorganisatie voor de versterking van de belangenbehartiging rond seksuele gezondheid en rechten op nationaal niveau.

6.5. Actieplan duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen

FIT heeft in 2015 opnieuw een actieplan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen opgesteld. FIT wil daarbij vooral handleidingen en praktische tips aanreiken, toegespitst op een aantal landen en sectoren. Ook de actie Schone Kleren werd ondersteund. Dit thema is ook aan bod gekomen in de discussie over de natuurstenen uit India. Het is zaak de ondernemingen ertoe te brengen aandacht te besteden aan ethisch ondernemen.

6.6. Respect voor arbeids- en milieunormen

Bij haar aankoopbeleid wil de Vlaamse overheid een voorbeeldrol opnemen ten aanzien van andere sectoren en consumenten. Ze wil al het mogelijke doen om te voorkomen dat ze goederen aankoopt die vervaardigd zijn met schending van mensenrechten. Er is een methodiek uitgewerkt rond de implementatie van de IAO-conventies binnen overheidsopdrachten. Deze methodiek wordt dit najaar getest bij een aantal overheidsopdrachten voor textiel. Eind 2016 zal er in Brussel een eindconferentie plaatsvinden over een project van de IAO dat 450.000 euro Vlaamse steun heeft ontvangen en dat inspeelt op respect voor arbeidsnormen. Deze conferentie zal worden georganiseerd in samenwerking met de IAO en de Europese Commissie die optreedt als co-donor.

6.7. Verantwoord(elijk) vergunningenbeleid voor handel in strategische goederen

Een conceptnota over de optimalisatie van het Wapenhandeldecreet zal op 27 november besproken worden door de Vlaamse Regering. Na de goedkeuring ervan zal de administratie een nieuwe consultatieronde houden met alle belanghebbenden. Tegen het zomerreces van 2016 wil de minister-president het ontwerp van een gewijzigd Wapenhandeldecreet voorleggen aan de Vlaamse Regering.

Binnen het bestaande personeelsbestand zet het DiV bijkomende capaciteit in op de a-posterioriconrole van vergunningsdossiers en op de handhaving van het Wapenhandeldecreet. Het is ook de bedoeling om in 2016 een samenwerkingsprotocol tussen de gewesten en de douane te finaliseren over het toezicht op de in-, uit- en doorvoer van militair materiaal.

In 2015 is er een gids gelanceerd die bedrijven bijstaat in de ontwikkeling of verbetering van hun interne controleprogramma's. De vernieuwde website moet de klanten een beter overzicht bieden van de geldende wetgeving en de aanvraagprocedures. In 2015 heeft de dienst Controle Strategische Goederen zich ook actief ingezet voor direct contact met de bedrijfswereld. De dienst is dit jaar ook begonnen met een herziening en precieze beschrijving van de procedures om een vlotte afhandeling van dual-usedossiers te garanderen en om in een vroeg stadium een onderscheid te maken tussen gevoelige en ongevoelige dossiers.

Er wordt gestreefd naar de verdere digitalisering van de procedures. Daarom zal het DiV in 2016 opnieuw een hefboomproject voorstellen bij Vlaanderen Radicaal Digitaal. Vlaanderen steunt de financiering van het secretariaat en de Conferentie van Verdragsstaten van het VN-wapenhandelverdrag. Het DiV vertegenwoordigt Vlaanderen op deze conferentie. De afspraken over financiering en vertegenwoordiging zullen worden verankerd in het samenwerkingsakkoord van 2007. In het kader van de controle op de handel in dual-usegoederen overlegt het DiV geregeld met alle overheidsbelanghebbenden en volgt het de evoluties in de genomen maatregelen op. Een correcte naleving van de internationale en Europese sancties is cruciaal voor de Vlaamse bedrijven. Dat vergt een duidelijke doorstroming van de informatie. Het DiV organiseerde in april 2015 een seminarie waarop een honderdtal bedrijven aanwezig was. Vlaamse bedrijven kunnen met hun vragen of interpretaties rond de sancties terecht bij het DiV, dat in dergelijke dossiers fungeert als eerstelijnsloket.

7. Een efficiënte en kwaliteitsvolle organisatie

Het DiV heeft net als de andere beleidsdomeinen een kerntakenplan uitgevoerd. Bepaalde taken werden afgestoten en er wordt meer gefocust op bepaalde andere taken. Op 17 juli 2015 keurde de Vlaamse Regering het groeitraject goed dat het DiV moet omvormen tot een volwaardig ministerie van Buitenlandse Zaken. Daarbij zal worden uitgegaan van de drie eerder besproken uitgangspunten.

Het Expertisecentrum Buitenlands Netwerk binnen FIT is operationeel sinds 1 maart 2015. Alle buitenlandse personeelsleden van Toerisme Vlaanderen, FIT en het DiV, kunnen zich tot dat expertisecentrum wenden met hun vragen over personeelsaangelegenheden en facility management. De dienstverlening zal misschien uitgebreid worden tot ICT en financiën. Op basis van een SWOT-analyse zal het diplomatieke netwerk worden uitgebreid met een post. Dit staat los van de vaste vertegenwoordiging in Genève bij de multilaterale organisaties.

De principes in de beleidsnota over multilaterale financiering waren richtinggevend voor de Vlaamse bijdragen aan multilaterale instellingen in 2014-2015. Ook volgend jaar zullen die principes worden gevolgd. In samenspraak met het departement Financiën en Begroting worden de mogelijkheden bekeken om de begroting Ontwikkelingssamenwerking verder in lijn te brengen met de realiteit in de partnerlanden en met de specifieke subsidiëring van internationale organisaties.

De samenwerkingsakkoorden, die nog dateren uit het begin van de jaren 1990, moeten worden aangepast aan de nieuwe institutionele toestand. Dat is een belangrijke uitdaging voor de intra-federale samenwerking. De minister-president heeft het initiatief genomen om dat te agenderen op de ICBB.

8. Overzicht beleidsengagementen

Ten slotte vestigt de minister-president nog de aandacht op de bijlage 1 van de beleidsbrief, waar de financiële tabel een overzicht geeft van alle aangegane beleidsengagementen voor de vijf strategische doelstellingen. Alle subsidiedossiers werden vastgelegd in de periode tussen september 2014 en september 2015, met uitzondering van de subsidies aan personen voor stages in internationale organisaties, die vastgelegd werden tijdens het begrotingsjaar 2014. De uitgaven voor het internationaal netwerk van vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid bevatten de kosten voor personeel, werking, huisvesting en activiteiten voor de periode januari 2014 tot januari 2015.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van leden

1.1. Güler Turan

Güler Turan stelt vast dat de minister-president de vorig jaar ingeslagen weg aanhoudt. Haar betoog zou dan ook niet veel verschillen van die over de beleidsnota, mochten er geen gewijzigde omstandigheden zijn. In zijn Septemберverklaring erkende de minister-president zelf al hoe belangrijk het is wereldwijde omwentelingen scherp in het oog te houden.

Volgens de beleidsbrief hecht hij veel belang aan beleidscoherentie. Zo luidt het op pagina 55: "Een volwaardig Vlaams Ministerie van Buitenlandse Zaken staat niet alleen in voor de coherentie van het buitenlandse beleid binnen de Vlaamse overheid, maar vereist eveneens een efficiënte samenwerking binnen het eigen beleidsdomein.". Toch ziet het lid een aantal voornemens, maatregelen en aspecten van het Vlaamse buitenlandse beleid die moeilijk met elkaar verenigbaar zijn en zelfs haaks op elkaar staan. Zij hoopt dat de minister-president haar van het tegendeel kan overtuigen, maar de rode draad in zijn beleidsbrief is dat economische belangen – handel, investeringen en de belangen van grote bedrijven – primeren op al de rest.

Parijs en de handelsrelaties met Saoedi-Arabië

Daarop gaat ze in op de recente gebeurtenissen in Parijs en de handelsrelaties met Saoedi-Arabië: economische belangen versus veiligheid, mensenrechten en de strijd tegen gewelddadig extremisme. Zolang ons land zoete broodjes bakt met de Golfstaten, Saoedi-Arabië op kop, blijven inspanningen voor het respecteren van mensenrechten en de strijd tegen terreur totaal ongeloofwaardig. Zowel Saoedi-Arabië als de Verenigde Arabische Emiraten zijn focuslanden van Flanders Investment & Trade. In de beleidsbrief staat bovendien te lezen dat

FIT zijn netwerk zal uitbreiden naar Koeweit. In maart 2015 bezochten 450 bedrijfsleiders en excellenties Qatar en de Verenigde Arabische Emiraten, in wat de grootste handelsmissie ooit zou worden, waarin ook minister Muyters en FIT een rol speelden. Over mensenrechtenschendingen, laat staan het financieren van terroristische groeperingen, wordt echter met geen woord gerept. Met andere woorden: we behandelen de Golfstaten met het grootste respect, we beschouwen hen als een bovengemiddeld belangrijke handelspartner en we durven hen geen strobreed in de weg te leggen.

Toen collega Björn Rzoska tijdens de plenaire vergadering van 6 mei 2015 een opmerking maakte over de mensenrechtenschendingen in Saoedi-Arabië tijdens het debat over de geplande mega-investering door het Saoedische bedrijf Energy Recovery Systems in de Antwerpse haven, zei de minister-president: "Als er hier investeringen en werkgelegenheid komen, moeten onze wetten worden gerespecteerd. Investerings uit Zuid-China of India of waar dan ook worden niet nagetrokken. Er wordt hen gezegd in welke context hier wordt gewerkt binnen onze systemen, wetten, fiscale regels en arbeidsrecht. Dat lijkt me het belangrijkste in dit dossier." (*Hand. VI.Parl. 2014-15, nr. 34*).

Focuslanden zijn landen met een investeringstraditie bij ons, stelde de minister-president een jaar geleden. Waar het geld voor deze investeringen vandaan komt, maakt blijkbaar weinig uit. Zolang de investeringen er maar komen en zolang de investeerders onze lokale wetten maar respecteren, is er blijkbaar geen vuiltje aan de lucht. Dat blijkt nog maar eens uit de manier waarop de investering in een afvalfabriek wordt bewierookt, onder andere door de burgemeester van Antwerpen, partijgenoot van de minister-president.

De warme economische en diplomatieke relaties die Vlaanderen met de Golfstaten heeft en nog wenst te versterken, staan haaks op de maatregelen die in de beleidsbrief worden vermeld om respect voor mensenrechten te bevorderen en extremisme tegen te gaan. Diezelfde Golfstaten waar Vlaanderen de rode loper voor uitrolt, hebben een bijzonder ranzig palmares inzake mensenrechtenschendingen en staan bekend als de broodheren van een rist aan openlijk extremistische organisaties. Wat weegt er door: economische belangen of veiligheid?

De Europese Commissie erkende in 2013 officieel dat Saoedi-Arabië "een leidende rol speelt bij de wereldwijde verspreiding en bevordering van een bijzonder strikte salafistische/wahabitische interpretatie van de islam" en dat "uit de meest extreme uitingen van het salafisme/wahabisme terroristische organisaties als al-Qaeda zijn ontsproten". De Saoedische elite financiert daarom de meest fundamentalistische terroristische groeperingen in het Midden-Oosten, maar ook ver daarbuiten. Al Qaeda, Al-Nusra, Al-Shabaab, Lashkar-e-Taiba en de Taliban worden zowel financieel als militair gesteund door de Golfstaten. Dat blijkt ook uit Wikileaks-documenten van 2009, waarin Hilary Clinton haar beklag doet over de weigering van Saoedi-Arabië om de geldstromen stop te zetten. Dat gebeurt ook in Vlaanderen onder het mom van moskeeën en vzw's en dat moet onder ogen worden gezien.

Intussen vormt IS blijkbaar ook een bedreiging voor de Saoedi's zelf. Het monster dat ze hebben gecreëerd is dolgedraaid. Onder internationale druk heeft Saoedi-Arabië wel een aantal maatregelen genomen, maar dat is niet meer dan 'window dressing' om aanvaringen met het Westen te vermijden. Saoedische ambassadeurs werken in de VN-terrorismebestrijding terwijl prins salafistische extremisten in Syrië en Irak financieren en bovendien gezocht worden door Interpol voor cocaïnesmokkel.

Tot voor kort was dit alles voor vele Vlamingen een ver-van-mijn-bedshow, maar vandaag volstaat het niet langer om bij investeringen in Antwerpen te vragen dat onze wetten worden gerespecteerd. Het lid wil de mening van de minister-president vernemen: hoe moeten wij daarmee omgaan? Of blijft het beleid van horen, zien en zwijgen doorgaan ten gunste van economische belangen?

De beleidsbrief bevat een aantal maatregelen inzake deradicalisering en mensenrechten, die op zich positief zijn. Zo is er het actieplan deradicalisering en het actieplan bedrijfsleven en mensenrechten. Er is een actieprogramma van FIT inzake MVO en er werd een resolutie betreffende het ethisch verantwoord en duurzaam ondernemen (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 389/2) aangenomen. De minister-president belooft te waken over de omzetting van internationale mensenrechtenverdragen in Vlaamse regelgeving en hij wil dat "de Vlaamse overheid bij haar aankoopbeleid een voorbeeldrol opneemt ten aanzien van andere sectoren en consumenten en al het mogelijke doet om te voorkomen dat ze goederen aankoopt die zijn vervaardigd met schending van mensenrechten.". Hoe wilt hij dat concreet aanpakken?

Maar deze maatregelen en bij uitbreiding ook de maatregelen die de Federale Regering neemt om gewelddadig extremisme tegen te gaan, zullen enkel betekenisvol, geloofwaardig en effectief zijn, als ze gepaard gaan met een coherent buitenlands beleid, te beginnen met een herziening van de handelsrelaties met de Golfstaten. Zolang de bron van het probleem niet wordt aangepakt, zal de voedingsbodem voor terrorisme vruchtbaar zijn en zal er voor elke terrorist die zich opblaast of gearresteerd wordt, een nieuwe klaar staan. Dan blijven we aan symptoombestrijding doen en zullen we de situatie nooit onder controle krijgen. Er moet dus een dubbelzinnige houding worden aangenomen tegenover de financiers. Vlaanderen, België en Europa kunnen het zich heus wel permitteren om eens stevig met de vuist op tafel te slaan.

Is de minister-president in het licht van de gebeurtenissen in Parijs bereid de voortzetting van de handelsrelaties met de Golfstaten afhankelijk te maken van garanties en onderzoeken op het vlak van de mensenrechtensituatie en van de strijd tegen gewelddadig extremisme?

Handelsakkoorden

De beleidsbrief bevestigt dat de Vlaamse Regering het ISDS als geschillenbeslechtsmechanisme tussen investeerders en staten blijft omarmen en dat ze zelfs van plan is dat structureel te verankeren in het toekomstige Vlaamse handelsbeleid. Dat blijkt uit haar voornemen om het CETA, inclusief ISDS, snel goed te keuren en te ratificeren, en om in de nieuwe modeltekst voor BLEU-akkoorden een investeringsgeschillenbeslechtsmechanisme te behouden dat minstens de bepalingen zoals in CETA introduceert. Op pagina 36 wordt gesteld: "Na de vertaling van het akkoord (CETA) zal Vlaanderen snel kunnen overgaan tot de goedkeuring en de tenuitvoerlegging van het akkoord."

Over het CETA is echter nog niet gestemd in het Europees Parlement en het ziet ernaar uit dat de goedkeuring afhankelijk zal zijn van de ontwikkelingen rond de ISDS-clausule in de CETA-tekst. Diverse, ook grote lidstaten vragen om ISDS uit het akkoord te verwijderen of grondig aan te passen. Binnen verschillende Europese fracties, waaronder S&D, maar steeds meer ook bij EPP en ALDE bestaat hierover consensus. Ook parlamentsvoorzitter Martin Schulz en INTA-voorzitter Bernd Lange hebben hiervoor gepleit. Met de verkiezing van premier Justin Trudeau zal naar alle waarschijnlijkheid ook Canada vragende partij worden voor een heronderhandeling van het ISDS-hoofdstuk.

Intussen heeft de Europese Commissie erkend dat het ISDS fundamentele en onaanvaardbare tekortkomingen heeft. Commissaris Cecilia Malmström stelde daarom in het kader van de TTIP-onderhandelingen een alternatief voor, het ICS. Een discussie over de positieve en negatieve punten van ICS dringt zich ook hier op, maar de Europese Commissie lijkt alvast vastberaden om een ICS op te zetten.

De kans is dan ook groot dat ten minste een aanpassing van ISDS, maar wellicht een vervanging ervan door ICS eerder vroeg dan laat op de Europees-Canadese onderhandelingstafel zal komen. De spreekster pleit ervoor dat Vlaanderen daarover een standpunt inneemt. Bovendien haalt het vervangen van ISDS door ICS in het TTIP weinig uit wanneer het CETA met ISDS wordt goedgekeurd. Amerikaanse bedrijven met een dochterbedrijf in Canada, kunnen Europa dan immers nog steeds aanklagen voor bepaalde regelgeving via ISDS in CETA.

De minister-president heeft in deze commissie al verduidelijkt dat hij een voorstander is van het ICS en hij gaat er prat op dat hij waarschijnlijk als een van de eersten heeft gepleit voor de oprichting van een permanent hof voor investeringsgeschillen in de plaats van ISDS. Tegelijkertijd geeft hij aan het CETA, inclusief ISDS-clausule, snel te willen afsluiten en goedkeuren, ook al betekent dat het openzetten van een achterpoortje, en wil hij een gemoderniseerd ISDS in de BLEU-akkoorden opnemen. Erkent hij dat met de goedkeuring van CETA, inclusief ISDS, een achterpoortje wordt gecreëerd? Erkent hij de tekortkomingen van ISDS? Is hij bereid om aan te dringen op een heronderhandeling van het ISDS-hoofdstuk in CETA? Zou de Vlaamse Regering haar goedkeuring geven aan CETA met ISDS?

Vervolgens behandelt ze de BLEU-akkoorden. De Vlaamse Regering zal blijkbaar in 2016 samen met de betrokken partijen – de federale, regionale en Luxemburgse regeringen – een nieuwe ontwerp tekst uitwerken en wil dat hierin een degelijk hoofdstuk duurzame ontwikkeling en een gemoderniseerde ISDS-clausule wordt opgenomen. Is dat een resultaatsverbintenis om in 2016 een vernieuwde modeltekst klaar te hebben? Worden het parlement en het middenveld betrokken bij de opmaak daarvan? Hoe ambitieus dan wel vrijblijvend is het hoofdstuk over duurzame ontwikkeling dat de minister-president wil laten opnemen in de modeltekst? Zal hij met Vlaanderen als eerste ijveren voor afdwingbare sancties bij het niet-naleven van mensenrechten-, arbeids- en milieuclausules?

Wat verstaat de minister-president onder een gemoderniseerde ISDS-clausule? Hoe is hij van plan ervoor te zorgen dat dit de bepalingen inzake duurzame ontwikkeling, mensenrechten, sociale rechten en milieu niet zal ondermijnen? Hoe is hij van plan het recht om wetten uit te vaardigen in Vlaanderen, België, Luxemburg en de partnerlanden in voldoende mate te garanderen? In het verleden werden staten immers aangeklaagd door investeerders voor regelgeving die bedoeld was om mensenrechten of het milieu te beschermen.

Op pagina 37 van de beleidsbrief staat dat de Vlaamse Regering alle intra-EU BIT's zal opheffen op drie voorwaarden: dat alle intra-EU BIT's gezamenlijk worden opgezegd, dat er een alternatief komt voor het wegvallen van de ISDS-clausule, en dat de sunset-clausules behouden blijven. Daarbij merkt het lid op dat Italië en Ierland hun intra-EU BIT's al hebben opgezegd. De opheffing verloopt momenteel dus de facto niet gecoördineerd, waardoor de eerste voorwaarde al niet vervuld kan worden.

Heeft de Vlaamse Regering voorstellen gedaan voor een alternatieve intra-Europese ISDS? Waarom moet er een alternatief komen voor het wegvallen van de ISDS-clausule? Zijn de nationale rechtssystemen van Europese lidstaten dan

onvoldoende? Bovendien wordt door de vraag van de EC om de intra-EU BIT's op te heffen ook de wenselijkheid van extra-EU BIT's steeds meer in vraag gesteld.

Op pagina 36 stelt de beleidsbrief dat er eind 2015 een concrete tekst zal zijn over alle onderdelen van het TTIP-partnerschap. Hoe waarschijnlijk is die timing van commissievoorzitter Juncker nog? Onder andere de ongeldigverklaring van het Safe Harbour-akkoord door het Europees Hof van Justitie op 6 oktober 2015, brengt een aanzienlijke vertraging voor de onderhandelingen. Zal de datum niet moeten worden opgeschoven?

TTIP en SDG's

Wat TTIP versus duurzame ontwikkelingsdoelen betreft, is de vraag hoezeer economische belangen primeren op duurzame ontwikkeling en mensenrechten. We sluiten immers handels- en investeringsverdragen met ISDS-clausules die de implementatie van deze verdragen en verbintenissen vertragen, verhinderen of ondergraven. Bovendien werden deze verdragen in de eerste plaats in het leven geroepen om het respect voor de rechtsstaat en onpartijdigheid van rechtssystemen te garanderen. ISDS druist in tegen deze doelstelling en ondermijnt ons rechtssysteem.

Ook een recent rapport van de Britse Trade Justice Movement komt tot de conclusie dat het TTIP en vooral de ISDS-clausule haaks staan op de duurzame ontwikkelingsdoelen. Het toont aan dat het TTIP drie centrale ontwikkelingsdoelen bedreigt. De eerste is de bevordering van de uitvoer van ontwikkelingslanden. Onderzoek van het Britse Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking wijst op exportverliezen voor een resem ontwikkelingslanden, onder andere Niger, een partnerland van België. Het tweede is de klimaatimpact. Het TTIP zal de wereldwijde emissies verhogen en belemmert de invoering van ambitieuze milieu- en klimaatmaatregelen, omdat die handelsbelemmeringen zouden vormen. Hoe is de minister-president van plan om de beleidscoherentie te bewaken en ervoor te zorgen dat de TTIP-onderhandelingen de inspanningen in het kader van de SDG's en inzake het bevorderen van de mensenrechten niet dwarsbomen?

Europa

Het lid kijkt uit naar de aangekondigde visienota over Europa. Op pagina 14 van de beleidsbrief belooft de minister-president een kwalitatieve en kwantitatieve versterking van de algemene afvaardiging bij de EU. Zal dat gebeuren door het toevoegen van één voltijdse attaché? Op het vlak van de snelle en correcte omzetting van de Europese regelgeving meldt de minister-president dat onder zijn bewind de inbreuken zijn gedaald. Hoeveel dossiers kregen voor zijn aantreden al een oplossing aangereikt, maar werden pas na de installatie van de Vlaamse Regering afgesloten? Hoeveel dossiers zijn opgestart onder zijn bewind?

Waarom moet tot het najaar van 2016 worden gewacht op een nieuwe omzendbrief, waarvan de inhoud al uitvoerig in de commissie is besproken en waarvoor ook de Senaat een hele resem elementen aanreikte, waarvan een aantal zelfs al in uitvoering zijn?

Uitbouw DiV tot Ministerie van Buitenlandse Zaken

Hoe denkt de minister-president de uitbouw van het DiV tot een volwaardig Ministerie van Buitenlandse Zaken te realiseren met een besparing van 79 mensen bij het DiV, FIT en TVL tegen 2019?

Punctuele vragen

Verder is het lid geïnteresseerd in de stijging van Vlaanderen op de ranglijst van dienstenexporteurs. Aan welke dienstverlening is dat te danken?

Op pagina 17 wordt gemeld: "Ik zal in 2016 de inspanningen verderzetten met het oog op een versterking van de samenwerking met onze buitenlandse partners.". Bestonden er dan al geen strategienota's voor Zuidelijk Afrika en de Verenigde Staten? Het lid kijkt ook uit naar de actualisering van het samenwerkingsakkoord met Nederland.

Op pagina 21 kondigt de minister-president aan: "Mede op basis van de input van de kennisinstellingen zal ik de aanpak en prioriteiten inzake academische diplomatie in afstemming met de collega's voor onderwijs en wetenschapsbeleid voor de rest van deze regeerperiode uittekenen.". Tegen wanneer zal die aanpak van de academische diplomatie klaar zijn?

Wie organiseert de aangekondigde Flanders International Economic Summit? Het lid neemt aan dat dan de meerjarige internationaliseringsstrategie voor de Vlaamse economie bekendgemaakt zal worden. Waarom kreeg deze commissie daar nog geen informatie over? Zij wil graag de volledige tekst vóór die aan de bedrijfsleiders wordt voorgesteld, desnoods tijdens het werkbezoek aan FIT op 27 november.

Wanneer wordt de vernieuwde webstek voor buitenlandse investeerders gelanceerd? Tijdens een werkbezoek aan vleva werd toen onder meer gesproken over het monitoringsysteem dat vleva uitwerkt voor Europese dossiers. Zal dat ook toegankelijk gemaakt worden voor parlementsleden?

1.2. Karim Van Overmeire

Karim Van Overmeire noemt de snelheid van de wereldwijde omwentelingen nauwelijks voorstelbaar. Het verdeelde Europa uit zijn jeugd wordt steeds meer eengemaakt, maar een uitbreiding naar Noord-Afrika en het Midden-Oosten is er helemaal niet gekomen. Rond dat eengemaakte Europa bevindt zich thans een brede zone van chaos, conflicten en ellende. Tijdens de hoorzittingen over de Arabische Lente (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2015/1), nauwelijks twee jaar geleden, kon niemand de opkomst van Islamitische Staat voorspellen. De spectaculaire nieuwe ontwikkelingen nopen tot grondig nadenken.

Europa nam al sinds de Verlichting afscheid van religiositeit als ordening van de samenleving. In de plaats kwamen de principes van de Franse revolutie: individuele vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Toch leven er op enkele duizenden kilometers van hier en zelfs in onze steden mensen die dat helemaal verwerpen en vinden dat de samenleving moet worden geordend volgens godsdienstige principes. Die tegenstelling is heel anders dan de vroegere tegenstelling tussen Oost en West, die ging over socio-economische herverdeling.

Het is volgens de spreker wellicht wat te eenvoudig om op te roepen tot eenzijdig optreden tegen Saoedi-Arabië. Hij stelt vooral machteloosheid vast. Maandenlange bombardementen leverden blijkbaar geen resultaat op tegen IS. Zelfs bij een geslaagde militaire inval zou de vraag blijven: wat daarna? Het lid herinnert in dit verband aan de ervaring in Afghanistan en Irak. Maatregelen moeten best Europees en in elk geval goed overdacht zijn, want in die regio lopen vele tegenstellingen op complexe wijze door elkaar. Hij steunt een kritische blik, maar efficiënt optreden moet gezamenlijk gebeuren.

Een direct gevolg van de geschetste situatie is de gigantische migratiedruk die het Europese project zelf onder druk zet. Velen zijn het erover eens dat de buitengrenzen dringend moeten hersteld worden. Verder wijst hij op interessante evoluties in de groei van de wereldbevolking. In Turkije zakte het vruchtbaarheidscijfer van de vrouw van 6 in de jaren zestig tot 2 vandaag. In Iran zakte het inmiddels tot 1,7, onder het vervangingscijfer, terwijl het in Egypte weer gestegen is tot 3,5 en in Nigeria tot 5-6. In sommige landen neemt de demografische druk spectaculair af en in andere gebieden blijft die spectaculair hoog.

De belangen van de Vlaamse samenleving zijn internationaal goed behartigd

De Vlaamse belangenbehartiging in het buitenland is terecht de eerste doelstelling van het Vlaamse buitenlands beleid. Voor Vlaanderen komt het erop aan dat zoveel mogelijk in een Europese context te doen, meent het lid. Wanneer krijgt de wisselwerking met het Vlaams Parlement in de voorbereiding van de visienota over de EU concreet gestalte? Wat is de stand van zaken voor het opzetten van een netwerk van Vlamingen in de EU? Hoe kan dat concreet gebruikt worden? Verder treedt hij de nadruk op het belang van een Europese reflex bij de Vlaamse instellingen bij. Zijn ervaring leert dat dit ook voor de lokale besturen een lonende investering is.

Wat de relaties met buitenlandse ambassadeurs betreft, begrijpt de spreker niet hoe het mogelijk is dat men in sommige EU-ambassades nog altijd niet in het Nederlands terecht kan. Dat betekent wellicht dat niemand daar kan volgen wat er in Vlaanderen gebeurt, tenzij dankzij inspanningen als Flanders Today. Men moet zich ervan bewust zijn dat veel ambassades een Brusselse, Franstalige wereld blijven frequenteren. Het lid steunt het beleid ten aanzien van multilaterale organisaties zoals de vaste werkplek voor de algemeen afgevaardigde van de Vlaamse Regering in Genève en de belangrijke bijdrage aan de UNESCO.

De Vlaamse economie staat in een sterke concurrentiepositie door internationalisering

Het lid ziet de internationalisering van de Vlaamse economie niet als een soort van miraculeus moment maar als een voortdurende bijstelling, en kijkt uit naar de Flanders Economic Summit en het werkbezoek aan FIT op 27 november.

Verder zijn efficiënte werkrelaties met de andere deelstaten en federale instanties inderdaad belangrijk. Hij hoopt dat niet zoals vroeger een eindeloze guerrilla moet worden gevoerd om een op zich heldere bevoegdheidsverdeling toe te laten passen op het terrein, maar 'the proof of the pudding is in the eating' uiteraard. De vraag blijft ook waarom FIT met Nederland een buitenlandse missie kan organiseren zonder de permanente structuur met een vijftigtal personeelsleden die daar binnen België blijkbaar voor nodig is in de vorm van het Agentschap voor Buitenlandse Handel. Misschien komt daar nu een antwoord op, zo niet blijven er toch vragen bestaan bij het nut van dat agentschap.

Belangrijk is verder dat er bij de evaluatie en bijsturing van het buitenlandse netwerk van FIT economische criteria worden gehanteerd. Politici zijn altijd geneigd om op basis van eigen analyses suggesties te doen, maar zo werkt het natuurlijk niet. In 2016 zal FIT onder andere de aanwezigheid versterken in de Baltische staten, op het Amerikaanse continent, in Azië en West-Afrika. Dat is op zich prima, maar als men tegelijk ook een politiek signaal kan geven, zoals in de Baltische staten, is dat wel meegenomen. Het lid waardeert ook het vereenvoudigde subsidiesysteem van FIT, hij neemt aan dat ook dat aan bod zal komen bij het werkbezoek van de commissie.

We werken mee aan een democratischere en rechtvaardigere wereld

Het Vlaams Vredesinstituut heeft in september 2015 het rapport 'Vredesopbouw en conflictpreventie in het Vlaamse buitenlandbeleid: een blauwdruk voor de inzet van expertise' opgeleverd. De minister-president heeft zich bereid verklaard te onderzoeken op welke manier en op basis van de conclusies die studie vredesopbouw structureel kan worden opgenomen in het Vlaams buitenlands beleid. De spreker pleit ervoor de platgetreden paden te verlaten en niet de plaatsen op te zoeken waar de ngo's van verschillende landen nu al bijna over elkaar struikelen. Hij suggereert om de mogelijkheden dichterbij huis te onderzoeken dan in Palestina, Congo of Zuidelijk Afrika, met name bij de frozen conflicts in Oost-Europa, zoals Transnistrië, Abchazië, Zuid-Ossetië of Nagorno-Karabach. Dat kan wellicht met meer efficiëntie en in elk geval op een plaats waar mensen zich nu wat in de steek gelaten voelen.

Uitbouw DiV tot volwaardig Ministerie van Buitenlandse Zaken

De uitbouw van een volwaardig Ministerie van Buitenlandse Zaken is een belangrijke stap naar meer coherentie en efficiëntie in het buitenlands beleid. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat alles in het verleden vierkant draaide. De Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering werd vroeger wel wat te veel gezien als de afgevaardigde van de minister-president, terwijl andere ministers er te weinig gebruik van maakten. Even belangrijk is dat alle vertegenwoordigers in een land samenwerken in de plaats van naast elkaar op te treden en in het slechtste geval zelfs tegen elkaar.

Er zal een beslissing worden genomen om het diplomatieke netwerk uit te breiden met één post, op basis van een SWOT-analyse opgesteld door het DiV. Hoeveel staat die analyse? Wat zal het afwegingskader zijn en welke criteria zullen worden gehanteerd? Wat is de timing?

Tot besluit stelt de spreker vast dat in deze snel veranderende wereld en in een context waarin de vinger op de knip moet worden gehouden, het Vlaamse buitenlands beleid toch een versnelling hoger schakelt. Dat is een goede zaak en zijn fractie zal het voorliggende beleid dan ook ten volle ondersteunen.

1.3. Ward Kennes

Ward Kennes bevestigt dat deze beleidsbrief wordt besproken in dramatische omstandigheden. De aandacht voor de structurele ontwrichting in heel wat landen en de impact daarvan op onze economie is dan ook terecht. Hij geeft het voorbeeld van het effect van het conflict in Oekraïne op onze land- en tuinbouw. Steeds duidelijker wordt dat heel wat zaken samenhangen, en ook lokale besturen krijgen onderwerpen als een asielcentrum, CO₂-uitstoot of schone kleren op de agenda.

Europa

Wat Europa betreft, zijn de stembusresultaten in Catalonië en Schotland belangrijk, maar de discussie over een mogelijke Brexit vormt wel het kerndossier. De huidige Europese constructie wordt immers fundamenteel in vraag gesteld. De koers die daaruit komt, zal bepalend zijn voor heel wat uitdagingen die de beleidsbrief formuleert. In welke mate wordt de aangekondigde visienota over de toekomstige EU op de nota-Cameron afgestemd? Hoe wordt er afgestemd met de andere deelstaten en de buurlanden tijdens de voorbereiding van die nota?

De invulling van de subsidiariteitstoets blijft tot nu toe vrijwel beperkt tot een maandelijks mededeling van de Vlaamse Regering. Het lid roept de commissie op om na te denken over dit braakliggende terrein.

Heeft de Vlaamse Regering ondertussen het werkprogramma 2016 van de EC in ontvangst genomen? Welke prioriteiten distilleerde zij daaruit en hoe gaat ze daarmee om?

Is er nog overleg geweest bij de ICBB over de omzetting van Europese regelgeving en wat waren de conclusies? Is er al uitsluitel over de verdeling van de verantwoordelijkheid voor laattijdige omzetting van EU-richtlijnen en de boetes daarvoor? Werden de aanbevelingen van de Senaat inderdaad meegenomen in de opmaak van de nota over de EU-reflex, zoals de minister-president aankondigde in zijn antwoord op een vraag om uitleg over de omzetting van Europese richtlijnen en de aanbevelingen ter zake van de Senaat (*Hand. VI.Parl. 2014-15, nr. C276*)?

Multilaterale samenwerking

De inzet op multilaterale samenwerking is terecht. Vlaanderen levert naar verhouding een behoorlijke bijdrage aan de UNESCO en kan er op heel wat krediet rekenen. Hopelijk kan dat nog een tijd doorgaan.

Tot welke leeftijdscategorieën richten de jongerenstages zich? Het is wel jammer dat erop bespaard moet worden. De samenwerking met Nederland komt uitvoerig aan bod in de beleidsbrief maar de Benelux minder, hoewel het Beneluxparlement op heel wat actuele thema's werkt. Wordt de evaluatie van het Flanders Centre in Osaka gekoppeld aan de viering van 150 jaar diplomatieke betrekkingen met Japan? Wordt er in een bedrag voorzien voor het geval het contract wordt vernieuwd?

In de nieuwsbrief wordt de loftrompet gestoken over de toegenomen interactie en 'referentiëring' van artikels uit Flanders Today, met als resultaat een groei naar 86.443 unieke bezoekers van de site, geadresseerden van de nieuwsbrief en lezers van de papieren krant. Ondanks die positieve vaststellingen kondigt de minister-president een evaluatie over de effectiviteit aan. Wat is de bedoeling van die evaluatie, is die dan nog wel nodig?

Sterke concurrentiepositie door internationalisering

Wat is de stand van zaken in de nagestreefde actualisering van het samenwerkingsakkoord over diplomatieke en consulaire zendingen en over de vertegenwoordiging in de EU en andere instanties? Hoe staan de andere deelstaten daar tegenover?

FIT heeft een e-meldpunt waar bedrijven die problemen ondervinden met de toegang tot buitenlandse markten dat kunnen melden. Werkgevers signaleren blijkbaar onder meer de prijs van exportdocumenten als handelsbelemmering. Zo kost de legalisering van documenten hier tien keer meer dan in Nederland of Duitsland, ook al is dat hier geprivatiseerd en daar niet. Op welke wijze kaart de Vlaamse Regering problemen met handelsbelemmeringen door de btw-regels aan bij het federale niveau? Wordt dit opgevolgd?

Op grond van welke criteria maakte FIT de keuzes in haar nieuwe strategie? Worden er ook posten gesloten of gedowngraded? Hoeveel meer gaat de opening van nieuwe kantoren kosten? Wordt er samengewerkt met de andere deelstaten en met de federale overheid? Hoe staat men tegenover een coöperatieve strategie? Wat is de visie van de minister-president op de toekomst van het

Agentschap Buitenlandse Handel, waarvoor de Vlaamse medewerking werd afgebouwd? Wat is de meerwaarde van een gekortwiekt agentschap?

Wat de vrijhandelsakkoorden betreft, die al een hele tijd actueel zijn, noemt de beleidsbrief de afronding van het CETA belangrijk voor Vlaanderen. Dat akkoord bevat echter een inmiddels door de laatste voorstellen van de Europese Commissie achterhaald geraakt ISDS-luik. Hoe gaat Vlaanderen daarmee om? Zal het aandringen op een amendement? Wat bedoelt de minister-president met de stelling dat er eind 2015 een concrete tekst zal zijn over alle onderdelen van het partnerschap? Hoe spoedig ziet hij de afronding van het TTIP en van de nieuwe vrijhandelsdossiers met Japan, Vietnam en andere? Moeten de laatste evoluties inzake het TTIP niet richtinggevend zijn? Er is volgens het lid ook straffere taal nodig dan 'mogelijk gewapende conflicten' in het licht van de financiering door bedrijven in de mineralenhandel, aangezien de band ondertussen voldoende bewezen is.

Waaruit bestaat het vernieuwde subsidiebeleid van FIT ter promotie van de handel buiten Europa? Het lid wil ook toelichting bij de langetermijnstrategie van FIT voor Sub-Saharaans Afrika. Hoe zijn de risico's van ondernemen in gebieden met conflicten en van corruptie verwerkt? Moet ook niet hier het maatschappelijk verantwoord ondernemen ter sprake gebracht worden? Waarom nam FIT geen regulerend element in zijn actieplan op zoals het koppelen van steun aan bindende sociale en milieunormen?

De verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van overgangsregelingen voor bilaterale investeringsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen laat toe om nog nieuwe bilaterale investeringsakkoorden te sluiten, maar dit vergt de aanpassing van de BLEU-typetekst aan de EU-wetgeving en het EU-beleid. Vlaanderen zal hierop toezien en meer bepaald dat er voldoende aandacht wordt besteed aan een luik duurzame ontwikkeling. Wat houdt dit concreet in voor Vlaanderen? En wat houdt een gemoderniseerde ISDS-clausule in, in het kader van deze bilaterale investeringsovereenkomsten?

De Vlaamse Regering stelde bij monde van de minister-president terecht dat er een einde moet komen aan de intra-EU BIT's. Eigenaardig is wel dat één van de essentiële voorwaarden voor het beëindigen ervan het creëren van een alternatieve regeling voor het wegvallen van de ISDS-clausule is. Kan de minister-president de noodzaak hiervan verklaren aangezien alle lidstaten over een degelijk juridisch systeem beschikken, waarvan de bedrijven bijgevolg gebruik kunnen maken op het moment dat er zich een probleem voordoet? Heeft de Vlaamse Regering concrete voorstellen gedaan voor een alternatieve intra-Europese ISDS ter vervanging van de intra-EU BIT's? Zo ja, welke voorstellen waren dat en wat was de houding van de andere deelstaten?

Wapenhandel

De minister-president legde ondertussen een conceptnota over wapenhandel met voorstellen tot optimalisatie voor aan de ministerraad. In functie daarvan zal hij een ontwerp van decreet neerleggen ter wijziging van het Wapenhandeldecreet. Deze commissie heeft intussen aan het Vlaams Vredesinstituut gevraagd een benchmark te doen. Wat zijn de bevindingen na de consultatieronde van de belanghebbenden? Hoe vertaalt zich dat concreet in het vernoemde ontwerp van decreet? Wat zijn de elementen die voor verbetering vatbaar zijn? Hoe kan de minister-president tegemoetkomen aan de problematiek van de eindgebruiker die in vele gevallen ongekend is, met andere woorden op welke wijze kan een wijziging van het decreet een betere kennis van de eindgebruiker opleveren? Hij heeft dezelfde vraag voor de transitgoederen die niet meer aan systematische

vergunningsplicht onderworpen zijn. Het lid spreekt ook zijn waardering uit voor de eigentijdse aanleg van herdenkingstuinen.

Uitbouw DiV tot volwaardig Ministerie van Buitenlandse Zaken

Voor de uitbouw van een volwaardig Vlaams Ministerie van Buitenlandse Zaken werd MACO iV opgericht. Intussen werd het traject om het DiV om te vormen tot een volwaardig ministerie vastgelegd, dat zou in 2016 geconcretiseerd moeten worden. Het definitieve traject stond vrijdag 13 november op de agenda van de ministerraad.

Intussen lopen de onderhandelingen over de aanpassing van het samenwerkingsakkoord voor de deelstaatvertegenwoordigers in het buitenland. In 2016 zal de minister-president werk maken van een volwaardige Vlaamse diplomatieke loopbaan. Mogelijk knelpunt is volgens het lid dat er voldoende functies nodig zijn voor een doorstroming. Hij treedt bij dat de protocollaire rangorde aan een realistische herziening toe is.

Stemrecht Vlamingen in het buitenland

Ten slotte gaat de aandacht andermaal uit naar de mogelijkheid voor Vlamingen in het buitenland om ook voor de deelstaatverkiezingen te stemmen. Dit vergt blijkbaar een initiatief van de federale minister van Binnenlandse Zaken. Wat is de stand van zaken, ook in het overleg met de andere deelstaten?

Ontbrekende punten

Gemist heeft de spreker, naast de Benelux, nog de strijd tegen de grenscriminaliteit, de aandacht voor Nederlands onderwijs in het buitenland, de rol van de vierde pijler in ontwikkelingssamenwerking en de rol van de Taalunie. Die punten kunnen mogelijk in een volgende beleidsbrief aan de orde komen.

1.4. Marc Hendrickx

Marc Hendrickx herinnert eraan dat de minister-president in zijn antwoord op een vraag om uitleg over de reactie van de Vlaamse Regering op het VN-rapport over de mensenrechtensituatie in Eritrea (*Hand. VI.Parl. 2014-15, nr. C313*), stelde: "De FOD Buitenlandse Zaken ziet de opvolging van de VN-Mensenrechtenraad als zijn prerogatief. Daar worden de deelstaten niet bij betrokken. Belgische interventies tijdens de Universal Peer Review van de VN zijn tot nu toe louter een aangelegenheid van de FOD Buitenlandse Zaken. Persoonlijk vind ik dat dit een van de zaken is die aan bod moeten komen tijdens de herziening van de samenwerkingsakkoorden. De deelstaten moeten actief betrokken zijn, zelf een mensenrechtenbeleid voeren en betrokken zijn bij interfederale organisaties. De houding van de FOD is niet langer houdbaar. Dit moet een interfederale aangelegenheid zijn.". De manier waarop de nieuwe UPR wordt opgemaakt is positief en zeker een vooruitgang, maar we moeten dit structuraliseren, ook in nieuwe samenwerkingsakkoorden. Zijn daar op korte termijn initiatieven te verwachten?

Een andere kwestie is de voedselzekerheid als speerpunt in Malawi. De voedselproductie in die regio staat onder druk. In hoeverre stellen we voor onszelf daar harde targets? Wordt daar structurele vooruitgang geboekt?

Komen er initiatieven om van de extreme hydrografische schommelingen in die regio – waarover Vlaanderen knowhow in huis heeft – een prioriteit te maken? Op grond waarvan wordt er 3,5 miljoen euro vrijgemaakt voor een FAO-project in

Zuidelijk Afrika, terwijl landbouw geen prioriteit is van het Vlaams beleid in Mozambique en Zambia zelfs helemaal geen partnerland is?

In Mozambique wordt terecht de focus gelegd op gezondheidszorg en adolescenten. Recente persberichten over partnerland Mozambique wezen op de daar nog steeds endemische problematiek van de kindhuwelijken. Naar schatting 500.000 vrouwen tussen 20 en 24 jaar waren reeds gehuwd voor hun achttiende jaar. Een tiende daarvan werd zelfs voor hun vijftiende uitgehuwelijkt. Dat zorgt voor een enorme piek in het aantal tienerzwangerschappen. Bijna 90.000 vrouwen kregen zelfs een kind voor hun vijftiende. Het hoeft geen betoog dat dit voor psychische, sociale en medische problemen zorgt bij de betrokken meisjes. Gaat ook hier op ingezet worden? Gaan er harde engagementen worden gevraagd van de Mozambikaanse regering? Hoe gaat dit worden aangepakt?

Wat het regionaal stemrecht van Vlamingen in het buitenland betreft, mag Vlaanderen nu niet achteruit leunen, maar moet het zeer actief het vuur blijven opstoken. De Waalse en Brusselse regionale regeringen zijn dit idee niet echt genegen, vaak om electorale redenen, wat ook de reden was dat de vorige Federale Regering hier nooit werk van wilde maken. Het punt is dus goed uit te kijken ons niet mee te laten slepen in verdragingsmanoeuvres of eindeloze palavers en aan te dringen op concrete wetsvoorstellen. Wanneer mag hier meer nieuws over verwacht worden?

De contacten van de minister-president met Nederland en Luxemburg zijn zeer goed, Vlaanderen voert immers een actief buurlandenbeleid. Ziet hij nog een speciale rol weggelegd voor de Benelux of hoe ziet hij de rol die Vlaanderen verder kan spelen in die vernieuwde Benelux?

Tijdens de komende missies en politieke contacten worden de inspanningen verder gezet met betrekking tot het Seine-Scheldeproject, om Vlaanderen verder te promoten als logistieke toegangspoort tot Europa. Kan er iets concreter worden aangegeven wat er het komende jaar daaromtrent op de agenda staat?

1.5. Wouter Vanbesien

Wouter Vanbesien wil in weerwil van de inderdaad grote internationale problemen vertrekken van een positief punt: de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN. De beleidsbrief formuleert terecht de intentie om die ook in Vlaanderen op te nemen, want de grote ongelijkheid in de wereld ligt voor een deel ten grondslag aan heel wat hedendaagse turbulenties. Het lid pleit ervoor daar een wervend project van te maken in de vorm van een groenboek, in samenwerking met de verschillende beleidsniveaus en middenveldorganisaties, transversaal en met meetbare doelstellingen.

Daarnaast wil hij ook de nieuwe mensenrechtennota aanmoedigen, die even belangrijk is om structurele conflicten te vermijden. De vorige nota spitste zich nogal toe op de rol van mensenrechten in ontwikkelingssamenwerking en toetreding tot de EU, terwijl de invalshoek van mensenrechten in het kader van de internationale handel interessanter is. Het lid bepleit nog een stap verder te gaan dan maatschappelijk verantwoord ondernemen met afdwingbare regels. Ook in de eigen openbare aanbestedingen moeten sociale en milieuvorwaarden ingebouwd worden als afdwingbaar criterium.

Verder sluit de spreker zich aan bij de al gestelde vraag naar toelichting over de strategie van FIT voor Sub-Saharaans Afrika, en bij de vragen over TTIP, CETA, ISDS en BIT's. Zijn fractie denkt dat dit niet het moment is om te gaan twijfelen aan de rechtssystemen van onze EU-partners. Wat is, nog in verband met de

buitenlandse handel, het Vlaamse standpunt over de afbouw van landbouwsubsidies met oog op een gelijk speelveld voor ontwikkelingslanden?

Ook hij vraagt naar de stand van zaken van de SWOT-analyse voor de uitbreiding van het afgevaardigdennetwerk en van het stemrecht van Vlamingen in het buitenland voor regionale verkiezingen. Wat houdt een volwaardig Ministerie van Buitenlandse Zaken concreet in? Welke problemen moet dat oplossen? Is de studie van het steunpunt Buitenlands Beleid over de positie van ontwikkelingssamenwerking bij middeninkomenslanden al klaar? Welke richting wil de minister-president daarmee uit? Welke beleidsaanbevelingen worden meegenomen uit de studie over de rol van de private sector in de ontwikkelingssamenwerking?

1.6. Karl Vanlouwe

De fractie van *Karl Vanlouwe* kiest voor een EU die Vlaanderen een meerwaarde biedt op het vlak van de economie en de welvaart, en die wegblijft van domeinen die we beter zelf beheren. Het is goed dat de minister-president inzet op de vaak onvoldoende ontwikkelde Europese reflex. Onze belangenbehartiging vereist dat we zelf actief bezig zijn met dit niveau. De spreker kijkt dan ook uit naar de visienota en juicht alvast toe dat de beleidsbrief Vlaanderen meer wil doen wegen op de Europese beleidsvorming. Wat is de huidige stand van zaken in de herziening van het EU-samenwerkingsakkoord? Er bestaan boven en onder de taalgrens verschillende visies, maar die mogen er niet toe leiden dat Vlaanderen minder invloed heeft op de EU-regelgeving. De idee van de vinger aan de Europese pols zou moeten evolueren naar een vinger in de Europese pap. Hij hoopt dat de andere regeringsleden de zienswijze van de minister-president delen en veelvuldig gebruik zullen maken van Europese openbare raadplegingen over voorgesteld beleid. De maandelijkse mededeling aan de Vlaamse Regering over de EU-ontwikkelingen is alvast heel waardevol.

Grote dossiers zoals EFSI en het TTIP bewijzen de noodzaak van de Europese reflex. Het eerste, EFSI of ook plan-Juncker genoemd, is natuurlijk geen alternatief voor structurele hervormingen en gezonde overheidsfinanciën in alle lidstaten, maar het kan wel bijdragen tot het opnieuw in gang krijgen van de investeringsmolen. Hoe wil de minister-president ervoor zorgen dat Vlaamse kmo's dat fonds optimaal benutten? Wat het tweede dossier betreft, is het lid blij dat de beleidsbrief de voordelen van vrijhandel onderstreept. Hoe staat de minister-president tegenover het nieuwe ICS-systeem, dat het wat gecontesteerde ISDS moet vervangen? Op de plenaire vergadering van 15 oktober verklaarde de minister-president dit onderwerp op de ICBB te willen brengen als het debat hierover afgeblokt blijft wegens uiteenlopende visies boven en onder de taalgrens. Dat is helaas een tekenend voorbeeld van een situatie waarbij Vlaanderen wel wil, maar niet of niet voldoende kan wegen op de EU-besluitvorming door interne Belgische onenigheid. Wat is de stand van zaken daaromtrent?

Tot slot wil de spreker een aanbeveling doen inzake de EU-visienota. Vlaanderen zou een grotere invloed kunnen uitoefenen in Europa als de subsidiariteit geoptimaliseerd wordt. Hij verwijst daarbij uitdrukkelijk naar verklaring 51 bij het Verdrag van Lissabon, die het Vlaams Parlement naast de federale kamers plaatst als een component van de nationale overheid. Met het voorstel van de zogenoemde groene kaart kunnen nationale of deelstaatparlementen initiatiefrecht verwerven op domeinen waarvoor de EU bevoegd is. In samenwerking met andere parlementen kunnen ze de EC dan vragen nieuwe initiatieven te nemen, bestaande regelgeving aan te passen of op te heffen. Hiermee kunnen parlementen actief aan agendasetting doen op Europees vlak. Hij stelt voor dit concept mee op te nemen in de visienota.

1.7. Johan Verstreken

Johan Verstreken gaat in op de vluchtelingenstromen en de internationale armoede. Rekening houdend met de internationale agenda – de conferentie van Addis Abeba, de SDG-top van New York en de Klimaatop van Parijs – blijft Vlaanderen inzetten op de drie partnerlanden in Zuidelijk Afrika. De prioritaire aandachtspunten blijven jobcreatie, ontwikkeling van kmo's, recht op gezondheid, landbouw en voedselzekerheid. Intussen werd een tussentijdse evaluatie van de bilaterale samenwerking met Zuid-Afrika in september afgerond. In 2016 zal de regering blijven inzetten op Zuid-Afrika. Op grond van een aantal indicatoren en vaststellingen, onder andere een tussentijds verslag, zal de minister-president aan de Vlaamse Regering einde 2016, bij het aflopen van de landenstrategienota, een voorstel voorleggen over de verdere invulling van de toekomstige samenwerking. In het regeerakkoord staat evenwel: "Zuid-Afrika blijft een belangrijke partner in het Vlaamse buitenlands beleid maar gezien de economische ontwikkeling van dit land evalueren we hun positie als partner van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking.". Mag men vanuit de voorliggende beleidsbrief ervan uitgaan dat de keuze reeds vastligt en dat er een nieuwe landenstrategienota met Zuid-Afrika zal worden opgemaakt?

Voor Mozambique is een nieuwe landenstrategienota in de maak. De minister-president stelt dat de adolescenten daarin een specifieke aandachtsgroep zullen vormen. Om welke reden werd voor die doelgroep gekozen? Is dit in samenspraak met het betrokken partnerland gebeurd? Wordt bij het opstellen van de nieuwe strategienota ook het middenveld geconsulteerd?

Het lid merkt in het algemeen op dat Pact 2020 niet wordt vermeld. Om welke reden is dat? Wordt het groeppad dan niet voortgezet?

De beleidsbrief heeft ook specifieke aandacht voor de nieuwe agenda met de SDG's. Volgens de minister-president is Vlaanderen zich volop aan het voorbereiden op de implementatie daarvan. Hoe zal Vlaanderen deze agenda vertalen naar elk beleidsdomein? Hoe zal er gestreefd worden naar beleidscoherentie? Welke thema's worden als prioritair naar voren geschoven? Volgens welke criteria?

Dat de private sector een rol kan spelen in de ontwikkelingssamenwerking, komt duidelijk tot uiting in de beleidsbrief. Er wordt een ruime opsomming gegeven van initiatieven die op dit vlak genomen werden. Maar heeft de minister concrete plannen om op dezelfde weg verder te gaan in 2016? Zo ja, welke? Op grond van welke criteria?

Vervolgens besteedt de spreker aandacht aan de klimaatbijstand en de Top van Parijs. De minister-president voorziet in een jaarlijks budget van gemiddeld 2 miljoen euro voor de periode 2014-2017. Volgens 11.11.11 is dat veel te weinig aangezien de totale Belgische jaarlijkse bijdrage van 2015 tot 2020 circa 500 miljoen euro bedraagt. Er is tot op heden geen akkoord hoe die lasten zullen verdeeld worden, maar het is meteen duidelijk dat de voorziene 2 miljoen veel te laag is. Hoe zal de regering dit probleem opvangen eenmaal er een akkoord is gekomen over de verdeling van de lasten? Conform de gemaakte afspraken op VN-niveau moet internationale klimaatfinanciering additioneel zijn.

1.8. Ingeborg De Meulemeester

Ingeborg De Meulemeester ziet ook dit jaar heel wat uitdagingen op het vlak van ontwikkelingssamenwerking. Zij is dan ook zeer tevreden dat de minister-president in de inleiding van de beleidsbrief al aanhaalt dat er een sterke mondialisering is waardoor Vlaanderen ook de effecten van politieke tegenstellin-

gen en godsdienstige onverdraagzaamheid voelt. We kunnen ons inderdaad niet afsluiten van de structurele ontwrichting in veel landen. Echter, we kunnen ook niet een oplossing bieden voor al deze landen. Mede dankzij de keuze voor enkele strategische partnerlanden kunnen we onze expertise aanwenden om hen te begeleiden naar zelfredzaamheid. Zoals het Institute for International Finance ook stelt zijn de opkomende markten, vaak in ontwikkelingslanden, sterk afhankelijk van de ontwikkelde landen voor hun economische heropleving, onder meer via handel en kapitaalstromen.

Er staan de komende jaren vele veranderingen en nieuwe engagementen op de agenda. Zo komt er in 2016 een eerste Vlaamse Staten-Generaal voor ontwikkelingssamenwerking. Zo kunnen de verschillende beleidsdomeinen nog nauwer samenwerken met het oog op de uitwerking van de nieuwe strategie-nota's.

Wanneer het over ontwikkelingssamenwerking gaat, komen onherroepelijk ook de millenniumontwikkelingsdoelen ter sprake. Dit jaar lopen de oorspronkelijke doelstellingen af en het succes ervan wordt mede bepaald door de persoon waarmee men spreekt. Persoonlijk vindt het lid dat elke geboekte verandering belangrijk en succesvol is. Rome is niet in een dag gebouwd. Structurele verandering en vooruitgang zal ook niet in een generatie voltooid worden. Het lid kijkt dan ook met veel vertrouwen vooruit naar de nieuwe duurzame ontwikkelingsdoelen, die nog meer zullen zorgen voor een concrete samenwerking tussen donoren en ontwikkelingslanden op het vlak van armoedebestrijding en klimaatverandering.

In de beleidsbrief stelt de minister-president dat ook internationale armoede een agendapunt is voor de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking. Tijdens onderhandelingen over de nieuwe ontwikkelingsdoelstellingen werd meermaals bediscussieerd of klimaatdoelstellingen en armoedebestrijdingsdoelstellingen in één pakket geïntegreerd moesten worden. Uiteindelijk werd gekozen voor een sterke verwevenheid, die de algehele ontwikkeling van deze landen alleen maar kan bevorderen. We moeten in de huidige context realiseren dat opkomende economieën niet zomaar een vrijbrief kunnen krijgen waarbij zij geen rekening moeten houden met de klimaatakkoorden. We moeten de ontwikkelingslanden ondersteunen in hun ontwikkeling. Dit betekent dat ook zij gebonden zijn aan internationale verdragen, internationale waarden en normen en internationale akkoorden in verband met klimaatverandering en -financiering. Welke rol ziet de minister-president voor Vlaanderen bij de uitvoering van de nieuwe duurzaamheidsdoelstellingen die tegen maart 2016 bepaald zullen worden? Welke Vlaamse prioriteiten wil hij daar naar voor schuiven?

Een ander belangrijk maar vaak controversieel punt van ontwikkelingssamenwerking is de relatie tot de handel. Het zijn bedrijven en ondernemingen die economische groei mogelijk maken. Ontwikkelingssamenwerking en handel sluiten elkaar daarom niet per se uit. Handel met ontwikkelingslanden moet mogelijk zijn, mits die gebeurt in een goed gestructureerd kader waarbij de lokale economie niet ondergesneeuwd wordt en de bedrijven zich niet schuldig maken aan uitbuiting. Zoals eerder gezegd, ontwikkelingslanden moeten instappen in het internationale handelstoneel en ook weerbaarder worden zodat ze op termijn zelfredzaam worden, ook op het vlak van handel, en voor hun gezonde economie niet langer afhankelijk van voordelen vanwege de donorlanden.

In de beleidsbrief stelt de minister-president dat hij de Vlaamse economie op de kaart wil zetten door missies en wereldevenementen. Is het niet interessant om tijdens deze bijeenkomsten duidelijk te maken dat ook Vlaamse bedrijven bijvoorbeeld actief zijn in ontwikkelingslanden en dat dit een win-winsituatie is? Zij denkt daarbij aan DEME, een bedrijf dat lokaal werkkrachten opleidt en tegen

wettelijke vergoedingen tewerkstelt. Hierdoor worden niet enkel de banden met andere landen aangehaald, tegelijkertijd wordt ook de band met bedrijven in eigen land versterkt en worden die beloond voor hun engagementen. De minister-president stelt immers ook in de beleidsbrief dat internationalisering van bedrijven nóg belangrijker zal worden. Een combinatie van beide lijkt een voltreffer.

Daarop polst het lid naar de engagementen van de Vlaamse overheid in het mobiliseren van de privésector binnen het domein ontwikkelingssamenwerking. Dit geldt zowel voor binnen- als buitenland. Kan de minister-president meer informatie verschaffen over de resultaten van de stakeholdersbijeenkomsten die door het DiV en FIT werden georganiseerd inzake deze actuele problematiek?

Om de bedrijven die actief zijn in ontwikkelingslanden goed te begeleiden, is het tevens belangrijk dat zij de nodige ondersteuning krijgen. FIT kan hier een rol spelen, want het heeft al enkele jaren succesvolle begeleidingstrajecten afgerond voor beginners en ervaren exporteurs. De minister-president stelt zelf dat Vlaamse bedrijven meer gestimuleerd moeten worden om actief te zijn in opkomende economieën. Hierbij denken we voornamelijk aan Azië, West-Afrika en Latijns Amerika. Het lid kan alleen maar toejuichen dat de link tussen ontwikkeling en handel hier zeer sterk benadrukt wordt. Jaarlijks organiseert FIT immers acties over opportuniteiten voor Vlaamse bedrijven en projecten gefinancierd door internationale instellingen. Hier moet ook tijdens de komende jaren zeker voldoende aandacht aan besteed worden. Het is dan ook zeer positief dat Vlaanderen lid is van The Shift, een netwerk van ondernemers, onderzoekers, ngo's en overheden, dat inspeelt op duurzame ontwikkeling en sociaal verantwoord ondernemen. Het feit dat Vlaanderen deze waarden en normen onderschrijft, moet blijvend benadrukt worden bij de eigen bedrijven actief in de ontwikkelingslanden.

Bij de ondersteuning van de uitbouw van de economieën van de partnerlanden is het belangrijk ook te benadrukken dat een degelijk wetgevend en regelgevend kader van vitaal belang is. Good governance is hierbij onmisbaar en is daarom terecht een transversaal thema binnen de ontwikkelingssamenwerking. Indien de ontwikkelingslanden weerbaar willen worden op het internationale toneel moeten zij beschikken over de nodige wetgevende achtergrond. Ook hier is de rol van scholing en onderwijs onmiskenbaar aanwezig.

Uit de specifieke strategienota's blijkt dat de focus voor Zuid-Afrika verschuift van kleine, micro- en middelgrote ondernemingen en jobcreatie naar sociaal ondernemerschap. Dit toont aan dat er al een grote stap voorwaarts is gezet. Vanuit Vlaanderen willen we hier inzetten op innovatie die uiteindelijk de zelfredzaamheid moet bevorderen.

Tot slot wil het lid nog een kanttekening maken bij de internationale handel met ontwikkelingslanden. Zoals in de beleidsbrief aangegeven, zijn er bedrijven die handel drijven in mineralen en die mogelijk gewapende conflicten financieren. In dit kader wil zij verwijzen naar het voorstel van resolutie over de conflictmineralen, dat onlangs werd ingediend (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 552/1).

Een laatste belangrijk punt van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking is de concentratie van de partnerlanden en sectoren. Zij gaat er volledig mee akkoord om de inspanningen te concentreren binnen enkele vooraf bepaalde landen. Zo kan de expertise worden uitgebreid en gedeeld met de landen in kwestie en kan er een vertrouwd langetermijnengagement worden aangegaan met het oog op zelfbeschikking en zelfredzaamheid. Een van de sectoren waar de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking zich op richt is de jobcreatie. In dit kader zette Vlaanderen samen met de IAO een netwerk op voor kennisopbouw en jobcreatie.

De IAO zal hierbij kennis en ervaring ter beschikking stellen van de partnerlanden Malawi en Mozambique. In Mozambique wil de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking focussen op de versterking van de gezondheidszorg door onder andere het nationaal gezondheidsinstituut, het Pathfinderproject, Viva Afrika en het Nationaal Netwerk voor Klimaatadaptatie in Zuid-Afrika te steunen. Met het oog op de nieuwe strategienota vindt het lid het tevens positief dat er meer gefocust zal worden op adolescenten. In Malawi wil men zich voornamelijk richten op een duurzaam landbouwbeleid en voedselzekerheid. Deze verschillende doelstellingen hebben een gemeenschappelijke noemer: onderwijs of ook wel scholing. Vooruitgang gaat gepaard met een expertisevergaring en leren. Om blijvend jobs te creëren moet ook de kennis van de bevolking er op vooruitgaan zodat ze zelf innovatie kunnen leiden. Het gezondheidsinstituut moet ook zelf kunnen instaan voor de opleiding van verplegers, dokters, paramedici enzovoort. Ook de landbouwsector moet in scholing voorzien opdat de volgende generaties niet enkel kunnen leren, maar ook zelf kunnen innoveren. Daarom vraagt het lid onderwijs als transversaal thema binnen de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking te benaderen, naast de definiëring van gender, hiv/aids, kinderrechten, personen met een handicap, goed bestuur en duurzame ontwikkeling als andere prioritaire thema's. Het lijkt tevens zeer belangrijk om bij de gesprekken met de partnerlanden het belang van onderwijs te benadrukken als zijnde bevorderend voor de lokale economie en de economische groei. In navolging van de duurzame ontwikkelingsdoelen engageert Vlaanderen zich immers om billijk en kwaliteitsvol onderwijs en levenslang leren te garanderen voor iedereen. Dit is inderdaad belangrijk, maar de partnerlanden moeten op termijn wel zelf verantwoordelijk worden voor de opleidingen.

In eigen land is de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking ook zeer belangrijk. Draagvlakversterking is cruciaal om te kunnen verantwoorden waarom wij aan ontwikkelingssamenwerking doen. De gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking via het Gemeentefonds en het project Scholenbanden van de VVOB zijn zeer belangrijk omdat zij dicht bij de burger staan. Ook werd de oproep voor educatie- en sensibilisatieprojecten geëvalueerd. Het budget voor 2016 daarvoor bedraagt 1 miljoen euro. Dit kan de burger in Vlaanderen alleen maar ten goede komen.

Op het internationale toneel wil het lid ook nog benadrukken dat Vlaanderen een zeer belangrijke rol speelt en dat die steeds belangrijker wordt. Vlaanderen heeft zich doorheen deze legislatuur steeds meer ingeschakeld in internationale en multilaterale hulpmechanismen. Ook heeft zij vernomen dat de minister-president in 2016 een samenwerkingsakkoord wil sluiten met de UNRWA met het oog op een samenwerking in de Palestijnse gebieden. Dit kan de zichtbaarheid van het Vlaamse ontwikkelingsbeleid zeker in een positief daglicht stellen. Zijn er nog berichten of informatie over de eventuele vernietiging van UNRWA-projecten in de regio? Op welke manier werd hiertegen gereageerd en wat is het standpunt van de Vlaamse overheid daarover?

Verder werd in juni 2015 een Vlaamse vertegenwoordiger voorzitter van de raad van bestuur van het speciale VN-programma voor onderzoek over de menselijke voortplanting. Dit programma bestaat uit 25 lidstaten en vijf VN-organisaties: de Wereldbank, UNICEF, UNDP, UNFPA en de WHO. Dit is een erkenning voor de inzet en effectiviteit van het Vlaamse ontwikkelingsbeleid, maar ook een stimulans om verder te gaan en de doelstellingen ook ambitieus te houden.

Om af te sluiten, polst de spreker naar de nieuwe strategienota's voor Mozambique en Zuid-Afrika. Werd reeds onderhandeld met de partnerlanden over de focusregio's en -domeinen? Zijn er veranderingen in de wensen van de partnerlanden met het oog op een hernieuwing van de samenwerking?

1.9. Tine Soens

Tine Soens vraagt of de minister-president, mede gelet op het recente werkbezoek van deze commissie, bereid is het Vlaams Parlement te betrekken bij de herziening van de strategienota Zuidelijk Afrika. Hoe wordt de invulling van de vieringen van de samenwerking met Japan en de Baltische staten aangepakt? Past de evaluatie van het Flanders Centre in Osaka daarin? Is er al zicht op de concrete projecten waaraan de UNESCO-middelen worden toegewezen?

Heeft de besparing van vorig jaar op het stageprogramma bij multilaterale instellingen een effect gehad op het aantal plaatsen? Het lid vraagt ook een overzicht van de plaatsen per instelling. Mag zij uit het lagere bedrag vergeleken met vorig jaar afleiden dat in 2016 nog minder jongeren een dergelijke stage kunnen lopen?

Is het onderzoek van het Vlaamse IAO-Trustfonds naar arbeidsvoorzieningen in vrijhandelsakkoorden reeds beschikbaar en kan dat worden ingezien? Wat is het budget voor de vaste werkplek van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in Genève?

Kan er meer toelichting worden gegeven bij het projectvoorstel van de UNWTO over toerisme in conflictgerelateerde sites uit het verleden? Welke aanbevelingen en conclusies staan er in de al vermelde evaluatie van het centrum in Osaka? Komt er een nieuwe meerjarenovereenkomst? Wat is de timing voor de evaluatie van de effectiviteit van Flanders Today?

Kan het Vlaams Parlement de tussentijdse evaluatie van de bilaterale samenwerking met Zuid-Afrika inzien? Wanneer beslist de minister-president over de toekenning van de tweede schijf van 6 miljoen euro aan een fonds onder het beheer van IDC? Wordt na 2016 sowieso verder samengewerkt met Zuid-Afrika of wordt dat op zich ook herbekeken?

Worden in de nieuwe landenstrategienota bepaalde aspecten geheroriënteerd en hoe wordt het middenveld betrokken? Gebeurt dat via het belanghebbendenmanagement, waarvan 11.11.11 de samenkomsten vrijblijvend noemt? Hoe zal de toekomstige betrokkenheid van het middenveld worden gegarandeerd? Ook het opheffen SARiV is bang dat het nieuwe initiatief geen permanent en structureel overleg oplevert. Is de minister-president bereid op de vraag van 11.11.11 om een evaluatie van het genoemde management in te gaan? Wie zal de monitoringstudie over Malawi uitvoeren? En wanneer mogen de resultaten worden verwacht?

Hoe werden de acht prioriteiten inzake duurzame ontwikkeling gekozen en waarom geen andere? Het lid wil ook meer informatie over de in 2016 geplande Vlaamse Staten-Generaal. Hoe zal die ervoor zorgen dat de beleidsdomeinen zich aanpassen aan de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling? Het voorstel van Wouter Vanbesien om een groenboek over de Vlaamse implementatie te maken, noemt zij heel interessant. Wordt het Pact 2020 opgevolgd door een Pact 2030, in samenwerking met de sociale partners en het middenveld? Welke initiatieven neemt de minister-president in het opvolgtraject van PS4D en hoe verzekert hij dat het op ontwikkeling en niet op economische belangenbehartiging georiënteerd blijft? Welke concrete plannen, principes en criteria zullen daarbij gehanteerd worden?

Wat de Vlaamse bijdrage aan de internationale klimaatfinanciering betreft, staat vast dat 2 miljoen euro per jaar te weinig is. Ook de beleidsbrief Omgeving van minister Joke Schauvliege maakt echter geen melding van bijkomende middelen. Waar zal Vlaanderen de nodige middelen vandaan halen om geloofwaardig te

blijven? Zij wijst op de VN-afspraken dat die bijdrage in elk geval additioneel moet zijn.

De passage over de aanwending van terugvorderingskredieten voor het lenigen van acute noden, is wat vreemd, want daar werd toch generiek op bespaard? Vanwaar komt dit bedrag in de beleidsbrief? Het geplande samenwerkingsakkoord met UNRWA in de Palestijnse gebieden is zeer positief. De spreekster vraagt naar het budget en de timing.

Hoe garandeert de minister-president de blijvende aanwending van middelen voor de gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking na de inkanteling in het Gemeentefonds? Er is geen sprake van oormerking, is er dan geen gevaar dat die middelen voor andere doeleinden zullen worden gebruikt? Wanneer is de evaluatie gepland van de algemene oproep educatie- en sensibiliseringsprojecten?

Wordt wapenhandel en handel in strategische goederen meegenomen in de actualisering van de nota mensenrechten en internationaal beleid? Het lid vraagt meer informatie over hoe de conclusies van het werkstuk van het Vlaams Vredesinstituut over vredesopbouw structureel zullen worden opgenomen in het Vlaamse beleid. Waarom staan er bij het onderdeel 'Good governance is een rode draad door de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking' geen acties in 2016 vermeld? Wordt daar dan niet meer op ingezet, of gaat het hier om een vergissing?

Betreft het overzicht van de beleidsengagementen in de bijlage 1 alleen betalingen? Als er ook vastleggingen in zitten, kunnen beide dan onderscheiden worden? Kan er ook een overzicht worden gegeven van de verwachte uitgaven in 2016 per doelstelling? Waarom wordt er in bijlage 3 niets gezegd over de goedgekeurde resolutie over de erkenning van de Palestijnse Staat (*Parl.St. VI.Parl. 2014-15, nr. 228/4*)?

De minister-president zal eind dit jaar een conceptnota finaliseren met voorstellen tot optimalisatie van het Wapenhandeldecreet, zonder daarbij aan de fundamentele te raken. Ook de input uit de consultatieronde komt daarin aan bod. De spreekster blijft betreuren dat de meerderheid een evaluatie van dat decreet door het Vredesinstituut niet steunt. Vermoedelijk is men bang is voor de resultaten. Zij herhaalt dat ze de inzet van bijkomende capaciteit voor de a-posteriori controle van vergunningsdossiers en de handhaving van het Wapenhandeldecreet zeer positief vindt.

Het is wel vreemd dat het middenveld niet wordt vermeld bij de inzet op outreach. In het stuk over wapenhandel wordt niet gerept over meer transparantie en het meer betrekken van deze commissie, nochtans heeft de minister-president die belofte al een paar keer gedaan. Bovendien is handel in strategische goederen een belangrijk onderdeel van het Vlaamse buitenlands beleid. Aan de wijze waarop een overheid met deze bevoegdheid omgaat, kan worden afgemeten of ze een partner is met zin voor verantwoordelijkheid of niet. Misschien nog meer dan in ontwikkelingssamenwerking, is het in het beleid inzake de in-, uit- en doorvoer van strategische goederen dat men zal kunnen zien of het de coalitiepartners menens is met vrede, veiligheid, mensenrechten en duurzame ontwikkeling. In de beleidsbrief gaat het echter eerder over het gemakkelijk leveren van vergunningen dan over een normeringsverhaal, wat het toch zou moeten zijn.

Wanneer het gaat over handel in goederen die, gecombineerd met andere goederen, een hoogst destructief potentieel hebben en kunnen worden ingezet voor militair gebruik, en die bovendien via omwegen in de verkeerde handen

kunnen terechtkomen, dan is louter zelfregulering door de sector geen optie. De Vlaamse Regering moet haar verantwoordelijkheid nemen door haar controlebevoegdheid in handen te nemen. Dit is des te meer van belang aangezien het momenteel niet aan regionale gewapende conflicten en brandhaarden ontbreekt. De minister-president maakt er blijkbaar niet om dat de ongecontroleerde verspreiding van goederen met potentieel militaire en/of gewelddadige toepassingen mogelijk kan bijdragen tot de verergering van de conflicten in de Arabische regio.

Na de aanslagen in Parijs worden ook steeds meer vragen gesteld over de financiering van IS door Golfstaten als Saoedi-Arabië. Het is opmerkelijk dat er aan deradicalisering wordt gedaan in eigen land, terwijl er ondertussen nauw wordt samengewerkt met landen die het radicalisme verspreiden en dat ook financieel steunen. In 2013 werd er door het Directoraat-Generaal voor Extern Beleid van het Europees Parlement nog een rapport gepubliceerd dat stelt dat Saoedi-Arabië de belangrijkste bron was voor de financiering van rebellen en terreurorganisaties.

Er werd ook al verschillende keren melding gemaakt van militair materiaal dat vanuit Vlaanderen en België via Saoedi-Arabië opduikt in conflicthaarden zoals Syrië en Irak. De Vlaamse Regering heeft intussen een aantal beperkende maatregelen genomen, waaronder het opleggen van een verbintenis om het eindgebruik op te vragen. De eindgebruiker moet zich ertoe verbinden dat de goederen niet worden uitgevoerd naar Syrië of worden aangewend in het regionaal conflict. Vorig jaar werd er nog apparatuur, ontworpen of aangepast voor bescherming tegen chemisch of biologisch toxisch materiaal, stoffen voor oproerbeheersing, radioactief materiaal ter waarde van 600.000 euro uitgevoerd naar Saoedi-Arabië.

De spreekster herinnert er vervolgens aan dat zij die problematische relatie met dit land ook al verschillende keren heeft aangekaart in deze commissie. Dat was het geval naar aanleiding van de situatie van de Saoedische blogger Raif Badawi, die werd veroordeeld tot tien jaar gevangenis, een monsterlijke geldboete en de gruwelijke en onmenselijke straf van duizend stokslagen. Het recht op vrije meningsuiting bestaat in Saoedi-Arabië niet. Eind mei stond de teller voor de executies op 90, gisteren werd bekendgemaakt dat dit ondertussen opgelopen is tot 175. Bij de bespreking van het verslag van de wapenhandel in 2013 en de eerste helft van 2014 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 53/3) werd gevraagd naar een on-holdmaatregel voor Saoedi-Arabië. Er was ook de wapenbeurs IDEX in Abu Dhabi, de grootste wapenbeurs van het Midden-Oosten, naar aanleiding waarvan ook werd gevraagd naar een on-holdbeleid ten opzichte van Saoedi-Arabië. Ook buiten de grenzen van de eigen staatssoevereiniteit gaat Saoedi-Arabië zijn boekje te buiten. In april ging een coalitie van Arabische landen over tot bombardementen in Jemen. Verschillende bronnen rapporteren ondertussen over oorlogsmisdaden, zoals het gebruik van clusterbommen en het bombarderen van vluchtelingenkampen. Opvallend was dat de bombardementen ook met gevechtsvliegtuigen van de Eurofighter Typhoon gebeurden, waar ook het Vlaamse elektronikabedrijf Cassidian aan meegewerkt heeft. Opnieuw werd gevraagd naar een on-holdbeleid ten opzichte van het land.

Het parlement dient hier een actieve rol te spelen. De sp.a vraagt daarom de oprichting van een parlementaire subcommissie voor de opvolging van het Vlaamse beleid inzake handel in strategische goederen en hoe dit bijdraagt tot vrede en veiligheid in de wereld. Het zou goed zijn dat in afwachting van de Europese lijst van landen die terreur financieren, de wapenhandel met de Golfstaten on hold wordt gezet.

1.10. Manuela Van Werde

Manuela Van Werde vraagt naar de verhoudingen voor Vlaanderen van de recente aanpassingen van de operational guidelines bij de uitvoering van de Werelderfgoedconventie van de UNESCO. Hoe bereidt Vlaanderen zich voor op het Europees Erfgoedjaar 2018? En welke prioriteiten legt het in het actieplan van het Werelderfgoedcomité?

1.11. Sabine de Bethune

Sabine de Bethune stelt vast dat we ons, nu we zelf geconfronteerd worden met de dreiging van terroristisch geweld, enigszins concreet kunnen voorstellen wat mensen die op de vlucht gaan voor geweld, meemaken. Zij treedt bij dat de buitengrenzen van Europa moeten worden versterkt, maar tegelijk hebben de slachtoffers wel recht op een menswaardige opvang. Kan Vlaanderen bijdragen aan de financiering van vluchtelingenkampen in de regio? De UNHCR vindt de middelen niet en op dit moment storten alleen de Verenigde Staten veel geld. De EU verbond zich maanden geleden wel tot een fonds van 4,2 miljard euro, waarvan de Europese Commissie 1,8 miljard euro zou betalen en de lidstaten 2,2 miljard euro. Welnu, daarvan hebben die laatste tot nu toe 50 miljoen euro gestort. Het lid pleit voor een dringende aanpak, waarop Vlaanderen volgens haar kan wegen, zowel door invloed uit te oefenen op de Belgische positie als door zelf bij te dragen aan die noodhulp.

Zij betreurt dat de middelen voor ontwikkelingssamenwerking in het algemeen beperkt zijn en nog dalen. Vlaanderen zou nochtans een hefboomfunctie kunnen uitoefenen, zowel op het multilaterale forum waarin het wil meespelen, als – en vooral – in België. Als voorbeeld geeft ze het Vlaamse standpunt over het verplicht aan banden leggen van het gebruik van conflictmineralen. Vlaanderen moet ook de ambitie hebben om bij te dragen aan de algemene aanvaarding van een sociale basisbescherming in de hele wereld. Voor de financiering daarvan volstaat de invoering van de Tobintaks, waar haar fractie voorstander van is. Dat is in ons eigen belang, want het ontbreken ervan brengt op zich al een vluchtelingenstroom naar hier op gang, waar de bescherming wel bestaat.

Rond vrede wordt terecht veel gedaan en het lid steunt ook de projecten voor een gunstige evolutie in Palestina. Maar moeten, naast het goede studiewerk van het Vlaams Vredesinstituut, ook niet meer concrete projecten gesteund worden? Het lid pleit voor evenwicht tussen onderzoek en actie. Als voorbeeld geeft ze het waardevolle project in Istalif (Afghanistan) van Moeders voor Vrede, dat voor een groot deel werd gefinancierd door Buitenlandse Zaken, maar nu moet stoppen bij gebrek aan middelen. Het is te klein om te passen in de financieringskanalen van de VN en andere multilaterale instellingen, maar ook in die van de federale overheid. Misschien kan Vlaanderen een paar van dergelijke kleine projecten, die uniek zijn, een duurzame financiering verlenen?

1.12. Jan Van Esbroeck

Jan Van Esbroeck heeft het gevoel dat Vlaanderen vandaag op een verantwoorde wijze vergunningen uitreikt, maar dat die nu met een vergrootglas worden bekeken, wat ook logisch is. Hij waardeert de aangekondigde evaluatie van het Wapenhandeldecreet en kijkt alvast uit naar de resultaten van het door deze commissie gevraagde benchmarkrapport van het Vlaams Vredesinstituut. In de huidige situatie gaan er terecht veel stemmen op om de informatie-uitwisseling met buur- en EU-landen over de uitgereikte vergunningen eens onder de loep te nemen. Hoe gebeurt dat momenteel? Zijn wij bijvoorbeeld op de hoogte als er door een buurland aan Saoedi-Arabië wordt geleverd? Informeren wijzelf?

Voorts miste hij in de beleidsbrief een apart hoofdstuk over de samenwerking met regio's binnen en buiten Europa, waarbij hij in de eerste plaats denkt aan Catalonië. Het lid pleit voor extra aandacht voor dit thema in het kader van de visienota Europees beleid.

1.13. Herman De Croo

Herman De Croo is vol bewondering voor de invloed die Vlaanderen en België in de wereld kunnen uitoefenen in weerwil van hun formaat. Hij vermeldt het bnp, de drie grootste sluizen ter wereld in Antwerpen, de haven van Zeebrugge die wereldwijd de belangrijkste haven is voor de export en import van nieuwe wagens, Antwerpen met de tweede grootste petrochemische cluster ter wereld en de meer dan 300 ambassades in Brussel (50 meer dan in Washington). Maar weten die 300 ambassadeurs dat Brussel ook de hoofdstad is van Vlaanderen en weten de 15.000 fulltime lobbyisten dat Vlaanderen meer dan 70 percent van de Belgische buitenlandse handel uitmaakt? Zijn wij met andere woorden proactief bezig in onze eigen, nabije omgeving?

Als wij actief willen blijven in het buitenland, dan moeten wij onze investeringen daar beschermen, maar de BLEU-procedure roept vragen op. De return on investment van onze prospectie-inspanningen voor het aantrekken van investeringen moet inderdaad omhoog. Hij moedigt de minister-president aan in zijn streven naar goede werkrelaties met de andere deelstaten en het federale niveau. Hij waardeert de flexibele, pragmatische en innovatieve aanpak in Zuid-Afrika. Verder moeten wij ons als genereus doen gelden en moedigt hij ook de privaatrechtelijke hefboomen aan. Waarom voeren we bijvoorbeeld het Vlaams Vredesinstituut niet uit als goede praktijk?

Het lid pleit voor de ontwikkeling van een positieve en essentiële visie, los van de details, want op onze schaal kan ons buitenlands beleid meer realiseren als hefboom dan als nationalistische navelstreng. De echte horizon moet zijn hoe wij binnen dertig à veertig jaar voldoende mensen kunnen aantrekken en de middelen kunnen vinden om welvaart en welzijn waar te maken.

2. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois

Minister-president *Geert Bourgeois* zegt dat hij zich, mede gelet op het gevorderde uur, zal beperken tot de vragen van de leden die nog aanwezig zijn.

Hij is het ermee eens dat een discussie op hoofdlijnen wellicht te verkiezen is in de plaats van de honderd vragen om uitleg die nu eigenlijk zijn gesteld. Hij streeft ernaar beleidsvisies te ontwikkelen en noemt de EU-visie, de strategie internationalisering, de Staten-Generaal en de visienota 2050. Een aantal leden zijn daar ook op ingegaan. Hij is het ermee eens dat de huidige rampspoed een goede reden is om dieper na te denken over een aantal zaken. Het is belangrijk om altijd te proberen de bredere internationale en maatschappelijke context te zien, zeker voor een open economie als de Vlaamse. De interactie in de wereld neemt alleen maar toe.

De minister-president onderstreept voorts dat Vlaanderen een aantal instrumenten heeft die toelaten dat een kleine speler zich kan positioneren en wijst er terloops op dat Vlaanderen niet ruim 70 percent, maar bijna 84 percent van de Belgische export verzorgt. Hij erkent wel dat nog meer werk kan gemaakt worden van de bekendheid, maar hij ervaart wel een evolutie bij ambassadeurs en buitenlandministers. Internationale gesprekspartners hebben door met wie ze praten en reiken de hand. De EU-visie zal volgens het regeerakkoord vertrekken van subsidiariteit; op een paar vlakken is verdieping van de Unie nodig, op

andere moet ze een stap terugzetten, maar het debat in de regering moet nog verder gevoerd worden.

Hij betreurt dat er, behalve door de N-VA, niet werd ingegaan op de suggestie van voorzitter Rik Daems om vragen naar precieze, feitelijke gegevens vooraf te bezorgen. Op sommige vragen zal hij hic et nunc dan ook nog geen antwoord kunnen geven, dat kan desgewenst later schriftelijk.

Saoedi-Arabië

Wat de relatie met Saoedi-Arabië betreft, wijst hij erop dat de levering van militair materieel aan overheden alleen on hold wordt gezet in landen waar een intern conflict aan de gang is. Op dit moment zijn dat Syrië, Jemen, Egypte en Oekraïne. Verder is er geen enkel internationaal embargo inzake export of investeringen. Privé-investeringen en privé-export vallen buiten de onholdregeling. Over de potentiële investeringen in de haven van Antwerpen moet in de eerste plaats het havenbestuur van Antwerpen oordelen, begeleid door FIT zoals dat bij elke grote investering gebeurt. Hij wijst erop dat ook andere, verre van democratische landen hier investeren, zoals China. Vlaanderen sluit zich alleen aan bij internationale embargo's, anders zou het met een bijzonder groot deel van de wereld geen zaken meer kunnen doen.

Verder is de minister-president erover verheugd dat hij niet langer alleen staat in zijn pleidooi tegen radicale imams die betaald worden door Saoedi-Arabië of Turkije, en wijst hij op het komende federale initiatief om daar een einde aan te maken. Hij nam in de vorige regering ook mee het initiatief tot de oprichting van een theologieopleiding. Op dit moment kan Vlaanderen alleen in bepaalde omstandigheden een inburgeringstraject opleggen, maar dat volstaat niet om een einde aan te maken aan het salafisme.

Vrijhandelsakkoorden

Wat CETA en TTIP betreft, herhaalt hij dat hij een van de eersten was in de EU om te pleiten voor een ICS-systeem voor geschillen. Het blijft echter een feit dat er ondertussen al zowat 400 ISDS-regelingen zijn goedgekeurd, ook toen de sp.a mee bestuurde, en dat er in akkoorden tot nu toe altijd met ISDS is gewerkt. Dat in CETA is echter wel stukken beter dan de eerdere. De onderhandelingen zijn afgesloten, maar als de partijen zich alsnog bereid verklaren ISDS door een tribunaalsysteem te vervangen, zal hij dat ten zeerste toejuichen. Dat hoeft geen jaar te duren nu hij verneemt dat ook de Canadese premier Justin Trudeau dat spoor bewandelt.

Voor de intra-Europese regelingen verwijst de minister-president naar het debat dat daarover in op 20 oktober 2015 in deze commissie is gevoerd, naar aanleiding van een vraag om uitleg van Güler Turan over het beëindigen van intra-EU bilaterale investeringsakkoorden (*Hand. VI.Parl. 2015-16, C27*). Hij merkt op dat er Vlaamse bedrijven zijn die vragen om de regeling in lopende contracten te behouden en met een uitdoofregeling te werken, wat legitiem is in een aantal gevallen, hoewel hij de algemene evolutie naar een tribunaalsysteem toejuicht.

Mensenrechten

Wat de mensenrechten betreft, lopen er tests – zowel bij het eigen facilitair bedrijf en onder meer de steden Mechelen en Sint-Niklaas – om bij overheidsopdrachten het risico op schending van de IAO-conventies in te schatten aan de hand van een vragenlijst die de deelnemende bedrijven invullen. Daarop zal de aanbestedende overheid samen met een stuurgroep nakijken of audits nodig zijn.

Vlaanderen is bij de UPR betrokken als het gaat om Belgische rapporten, niet als het om andere landen gaat. Dat maakt deel uit van de discussie over de samenwerkingsakkoorden, maar daarin is er nog geen doorbraak gekomen.

Mensenrechten vormen een van de acht thema's die onderzocht worden bij vergunningsaanvragen voor militaire goederen, verzekert de minister-president. Dat aspect wordt altijd meegenomen in dat onderzoek.

BLEU-akkoorden

Bij de BLEU-akkoorden vraagt Vlaanderen telkens om een hoofdstuk duurzame ontwikkeling. Omdat niet elke partner in dezelfde situatie zit met dezelfde capaciteiten, wordt dat altijd geval per geval bekeken.

EU

Het traject voor de visienota over de EU verloopt bottom-up. Aan vleva werd gevraagd drie toekomstseminaries daaromtrent te organiseren met het middenveld, de administratie, de adviesraden en geïnteresseerde parlementsleden, op Vlaams en Europees niveau. Op 20 oktober ging het over duurzame groei, op 7 december gaat het over waarden, verantwoordelijkheid en solidariteit en op 9 februari over de versterking van het democratisch gehalte. Hij suggereert dat de commissie zich nadien – idealiter samen met de Vlaamse Europese parlementsleden – buigt over de resultaten van die drie seminaries, waarna de regering werkt aan een visienota, die uiteindelijk eveneens in deze commissie besproken kan worden. Het komt uiteraard wel aan de commissie toe haar werkzaamheden te regelen, hij doet louter een suggestie.

De daling van het aantal inbreukdossiers van 15 naar 9 sinds het aantreden van deze regering, is een feit dat het parlement kan opvolgen aan de hand van de maandelijkse mededelingen. Toch zal worden nagegaan waar er voor de Vlaamse verantwoordelijkheden nog sneller kan worden gegaan. Hij verwijst in dit verband naar het Verenigd Koninkrijk, dat na lang politiek tegenstribbelen altijd meteen implementeert, al is de situatie in België natuurlijk complexer met de deelstaten.

Met het oog op de versterking van de Permanente Vertegenwoordiging bij de EU, heeft de Vlaamse Regering aan het voorzitterscollege gevraagd om concrete voorstellen te formuleren. Het voorzitterscollege heeft vorige week beslist om tegen februari 2016 drie documenten uit te werken: een huishoudelijk reglement, regels voor detachering uit departementen en agentschappen en een functiebeschrijving voor de attachés. Eventuele kwantitatieve versterking wordt afhankelijk gemaakt van de uitkomst van de onderhandelingen over het samenwerkingsakkoord EU.

De boetes voor laattijdige omzetting van EU-richtlijnen moeten door het federale niveau geagendeerd worden en staan ook in het regeerakkoord. Er was nog geen ICBB daarover maar hij staat er open voor. Elke entiteit moet haar verantwoordelijkheid nemen voor een laattijdige omzetting. De aanbevelingen van de Senaat werden inderdaad meegenomen in de overwegingen.

Wat de Europese openbare raadplegingen betreft, is het zo dat op de Vlaamse Vertegenwoordiging bij de EU nieuwe openbare raadplegingen wekelijks onder de aandacht van de attachés worden gebracht. Het is aan de beleidsdomeinen om te beoordelen of ze daar wel of niet op ingaan. De minister-president suggereert de secretaris-generaal van het DiV een bevraging daarover te doen.

De inspanningen ten aanzien van EFSI zijn hier al herhaaldelijk aan bod gekomen. Hij vermeldt wel nog de informatiesessie op 14 september en de ondertekening op 26 november van een eerste financieringsovereenkomst tussen het Europees Investeringsfonds en de PMV ten belope van 40 miljoen euro voor kmo's. De ideeën van de rode kaart van David Cameron en van de groene kaart neemt hij mee in de visienota.

Strategienota's

De strategienota's zullen worden geactualiseerd en de eerste die wordt aangepakt in 2016, is die met Nederland. Aan de voorbereiding van de nieuwe strategienota voor Zuidelijk Afrika wordt volop gewerkt. Die nota is echter nog niet rond en er kan dus nog geen document ter beschikking worden gesteld. De aanpak voor de actualisering verschilt van land tot land en van de mate waarin er al wordt samengewerkt. Natuurlijk worden alle Vlaamse beleidsdomeinen betrokken.

Academische diplomatie

Voor de academische diplomatie wordt nog gewacht op een bijdrage van de Vlaamse publieke kennisinstellingen, die werd beloofd bij een overleg op 6 maart 2015. Door het DiV werd daar inmiddels al aan herinnerd, maar de beloofde bijdrage is er nog altijd niet.

Flanders Today

Flanders Today bestaat sinds 2008 en is van een overwegend papieren publicatie naar een overwegend digitaal informatieplatform geëvolueerd. Een slimme contentstrategie op basis van lezersonderzoek en webtrafiekcijfers, zorgt ervoor dat het juiste materiaal bij de beoogde lezer terecht komt. De evaluatie gebeurt met het oog op het uitschrijven van een nieuwe overheidsopdracht na het aflopen van het contract eind 2016.

FIT

De dienstenexport stijgt volgens FIT elk jaar, al zijn door de technologische ontwikkeling producten en diensten steeds meer vermengd. Vlaanderen heeft op dit vlak nog altijd terrein te winnen.

De strategie internationaliseren vertrekt van de noden van bedrijven en bepaalt hoe er met de verschillende actoren en belanghebbenden wordt samengewerkt om tot co-creatie te komen. Het resultaat zal in detail worden toegelicht op de Flanders International Economic Summit. Dat resultaat komt voort uit een consultatieproces, maar is nog geen regeringsstandpunt. Tijdens het werkbezoek aan FIT later deze week zal daar ongetwijfeld ruimschoots over van gedachten kunnen worden gewisseld.

Voor de besparingen op het aantal medewerkers verwijst de minister-president naar het kerntakenplan daaromtrent.

De huidige website van Flanders Invest is in acht talen en een nieuwe website wordt gradueel ontwikkeld.

De bezorgdheid over de handelsbelemmeringen door de btw-regels zal worden bezorgd aan federaal minister Peeters. De hogere kostprijs dan in andere landen zou liggen aan de overdracht aan een partner.

Wat maatschappelijk verantwoord ondernemen betreft, moet bij een subsidie-aanvraag bij FIT een verklaring ondertekend worden dat zij niet dubbel aangevraagd worden, fiscaal correct gedeclareerd worden en dat het bedrijf zich inschrijft in de principes van duurzaam en ethisch ondernemen.

vleva

De vraag om het monitoringsysteem van vleva ook voor parlementsleden toegankelijk te maken zal aan vleva worden gesteld. Het verbindingsagentschap verzorgt ook de informele contacten met de ongeveer 150 Vlaamse EU-ambtenaren die deel uitmaken van het netwerk, in de vorm van events en informatieseminaries, waarbij kabinetsmedewerkers en personeelsleden van de Vlaamse administratie in contact kunnen treden met de Europese ambtenaren. Eenmaal per jaar worden het DiV en vleva ook samengebracht.

Ambassades

De minister-president bevestigt nogmaals zijn overtuiging dat Vlaanderen ondertussen beter en beter bekend is in het buitenland en bij buitenlandse ministers, maar hij is zich er evenzeer van bewust dat niet alle ambassades in Brussel de elementaire hoffelijkheid opbrengen om ook aanspreekbaar te zijn in het Nederlands. Hij zal zich beraden over een mogelijke aanpak daarvan. Sommige landen doen trouwens grote inspanningen op dat vlak.

Het is voorts evident dat de relaties met bijvoorbeeld Litouwen ook een politieke betekenis hebben. In 2016 zal een bezoek aan Litouwen worden gebracht, naar aanleiding van het twintigjarige bestaan, en dan zullen contacten op hoog politiek niveau plaatsvinden.

Onderzoek op basis van rapport trauma en transformatie van het Vlaams Vredesinstituut

De minister-president acht projectvoorstellen voor het nabijere buitenland zeker zinvol, maar zij moeten natuurlijk wel aan de criteria beantwoorden.

Volwaardig Vlaams Ministerie van Buitenlandse Zaken

Een Ministerie van Buitenlandse Zaken gaat over zichtbaarheid, coherentie en horizontalisme. De minister-president treedt bij dat de reflex nog beter kan en dat de algemeen afgevaardigden er niet alleen zijn voor de minister van Buitenlands Beleid. Er zijn in de Vlaamse Regering diverse collega's die actief Vlaamse belangen behartigen in het buitenland en daarbij van de diensten van de Algemene Afvaardigingen gebruikmaken.

Voor de uitbreiding van het netwerk is de eerste fase van de SWOT-analyse afgerond. Die objectieve analyse leidde tot een shortlist van zes landen, die nu kwalitatief geanalyseerd worden met het oog op een definitieve keuze in het voorjaar van 2016.

Multilaterale samenwerking

Wat de stages in internationale organisaties betreft, wordt niet bespaard in 2016 met een budget van minimaal 450.000 euro. De maximumleeftijd voor kandidaten is 34 jaar.

De samenwerking met Nederland is heel intens. De minister-president vermeldt hier de gezamenlijke buitenlandse missies, de Frankfurter Buchmesse, de

herdenking rond Willem I, het verdrag over Nieuwe Sluis Terneuzen en de doorbraak met betrekking tot de studiefase van de IJzeren Rijn tegen 2017.

Wat de Benelux betreft, is Nederland opnieuw overtuigd dat dit een interessant samenwerkingslabo kan zijn. Recent leverde dit al interessante akkoorden op zoals over de erkenning van diploma's en over langere voertuigen en homologatie van elektrische voertuigen. De samenwerking verloopt opnieuw intenser en ook het Vlaams Parlement is daarbij betrokken.

Om te kunnen bekijken hoe de overeenkomst met het Flanders Centre in Osaka gepast kan worden voortgezet, wordt die niet meer stilzwijgend verlengd maar met één jaar, mede in het licht van de viering van 150 jaar diplomatieke betrekkingen met Japan. In dat verband kondigt de minister-president alvast een breed evenement in september in Antwerpen aan en vermeldt hij de Gentse Floraliën.

Het samenwerkingsakkoord over diplomatieke en consulaire zendingen en over de vertegenwoordiging in de EU en andere instanties, staat binnenkort op de agenda van de ICBB, maar de minister-president verwacht nog geen akkoord omdat de standpunten ver uit elkaar liggen.

Agentschap Buitenlandse Handel

De Vlaamse Regering besliste de deelname aan missies van het Agentschap Buitenlandse Handel te beperken tot twee. Met het uitgespaarde geld wordt in Genève een vaste vertegenwoordiging bij de daar actieve internationale instellingen gerealiseerd.

Stemrecht Vlamingen in het buitenland

De minister-president bracht het stemrecht voor landgenoten in het buitenland op het vorige Overlegcomité. De Federale Regering gaat daar werk van maken en zal hem op de hoogte over de vooruitgang, maar zij beschikt niet over een dubbele meerderheid aan Franstalige zijde om de bijzondere wet te wijzigen.

Zuidelijk Afrika

Over Mozambique heeft de minister-president al een groot aantal schriftelijke vragen beantwoord. Hij verzekert dat de Vlaamse Regering zoekt naar samenwerkingsopportuniteiten zoals via FUST-financiering, waarover minister Philippe Muyters desgewenst verdere vragen kan beantwoorden. Ook EWI stemt af met de diensten van de minister-president in het kader van de coherentie van het buitenlands beleid.

Mozambique vormt een gigantische uitdaging op het vlak van voedselzekerheid. Ook dienaangaande werden al diverse schriftelijke vragen beantwoord. De financiering van het klimaatproject van de FAO maakt geen deel uit van de bilaterale samenwerking, wat ook altijd duidelijk wordt gemaakt in de communicatie met partnerlanden. Hij treedt het belang van onderwijs als emanciperende factor en de demografische analyse van Karim Van Overmeire bij. Mozambique heeft wel al een grote stap vooruit gezet door de wettelijke huwelijksleeftijd te verhogen tot 18. Het land vroeg zelf uitdrukkelijk om voort te gaan met een gebiedsdekkend gezondheidsprogramma. In Malawi ligt de focus op landbouw, maar ook daar is veel opleiding bij betrokken.

Op de heel concrete vragen over de studie voor Malawi en het budget en de timing daarvan, kan nu niet worden geantwoord. De minister-president suggereert daarover een schriftelijke vraag in te dienen.

SDG's

De duurzame ontwikkelingsdoelen zijn gekozen in overleg met de andere beleidsdomeinen en vervolgens aan de Vlaamse Regering meegedeeld. De samenwerking met de private sector wordt gedetailleerd meegenomen in de gezamenlijke voorbereiding door FIT en het DiV van de Staten-Generaal op 18 april.

Samenwerking met de UNWTO

Vlaanderen kan inderdaad een belangrijke rol spelen in het UNWTO-project over toerisme en vrede. Het DiV werkt hiervoor samen met Toerisme Vlaanderen, waarmee de contacten zeer goed zijn. Er zijn trouwens ook zeer goede contacten met Taleb Rifai, de secretaris-generaal van de UNWTO, die bijzonder geïnteresseerd is in de ethische aspecten die Vlaanderen in het toeristische beleid legt.

Palestina

De minister-president zegt dat hij, zoals al herhaaldelijk werd aangegeven, voorstander blijft van een tweestatenoplossing voor Palestina. Hij herinnert aan zijn ontmoeting met Mahmoud Abbas.

Ontwikkelingssamenwerking

Het team van het belanghebbendenmanagement heeft twintig stakeholders bevraagd over de gewenste betrokkenheid bij de beleidscyclus en formuleerde aanbevelingen over PS4D. Evaluatie van het belanghebbendenmanagement is niet aan de orde, dat is de verantwoordelijkheid van de secretaris-generaal.

Voor de vastleggingen voor de ontwikkelingssamenwerking verwijst de minister-president naar de bijlage van de beleidsbrief en het online beschikbare ODA-rapport. Hij wijst erop dat het bestedingsniveau zeer hoog is, boven 95 percent.

Werelderfgoedconventie

De impact voor Vlaanderen van de operationele richtsnoeren bij de Werelderfgoedconventie is beperkt. Het gaat vooral om technische aanpassingen en verduidelijkingen. Zo is er de verplichting tot bescherming en sociale en economische aangelegenheden als gentrification. Er is geen akkoord over het aantal nominaties dat een land kan indienen.

Er is nog geen beslissing over een Europees Erfgoedjaar in 2018, maar als het doorgaat, zal Vlaanderen er aan deelnemen met meerdere initiatieven, waarvan de voorbereidingen zijn opgestart. Dat zal gebeuren in afspraak met de andere gewesten.

In het actieplan van het Werelderfgoedcomité zijn de prioriteiten voor West-Europa geloofwaardige indicatieve lijsten en nominaties, het identificeren van kenmerken van onroerend erfgoed en implementatie in een managementplan, effectieve en regelmatig bijgewerkte managementplannen, capacity building for site managers, de implementatie van heritage impact assessments, besluitvormers bewustmaken van werelderfgoed en het draagvlak bij de bewoners vergroten.

UNHCR

In 2015 werd geen subsidie verleend voor UNHCR. Voor dit jaar is het noodhulp-budget uitgeput, maar er werd wel een subsidie verleend aan SOS Kinderdorpen in Syrië voor een bedrag van 76.533 euro. Het budget van noodhulp kan ook worden gevonden in de budgettaire tabel in de bijlage bij de beleidsbrief.

Bijdrage tot vrede

Wat de vredesrol betreft, nam Vlaanderen die alvast uitstekend op met betrekking tot de Eerste Wereldoorlog en bracht het vroegere vijanden samen, onder meer in het Vredescentrum van Mesen, waar ook conflicterende partijen van vandaag samenkomen, zoals joodse en Palestijnse jongeren. Ook Moeders voor Vrede is inderdaad een mooi project, dat weliswaar buiten de federale en Vlaamse subsidiënormen valt maar misschien in aanmerking komt voor lokale subsidiëring.

Wapenhandel

Wat de informatie over de verleende vergunningen inzake wapenhandel betreft, wordt binnen de COARM een Europees overzicht gegeven van vergunde licenties voor militaire producten. Bij militaire leveringen wordt in deze databank altijd nagegaan hoeveel en welke weigeringen er voor een specifiek product in Europa zijn uitgesproken en door wie, en hoeveel vergunde licenties er wel waren. Een weigering door een ander land weegt zeer zwaar door bij de beoordeling van een dossier.

Omgang met regio's

Vlaanderen is als regio met zeer veel en ook wetgevende bevoegdheden, enigszins buiten categorie in het Comité van de Regio's, waar ook steden in zitten. Voor Vlaanderen is dat dus niet het echte instrument. Er zijn heel wat bilaterale contacten en Vlaanderen is ook actief in REGLEG. Het Vlaams Parlement is lid van de CALRE, dat de parlementen met wetgevende bevoegdheden groepeerd. Anders dan de meeste regio's actief in het Comité van de Regio's, heeft Vlaanderen ook verdragsrechtelijke bevoegdheid en participeert het aan Europese ministerraden.

3. Replieken van leden, met bijkomende antwoorden van de minister-president

Güler Turan dankt de minister-president voor zijn antwoorden. Zij heeft er begrip voor dat niet op alles in extenso kon worden geantwoord. Het antwoord over de Saoedische investeringen in Antwerpen vindt zij wel een gemiste kans om een moedig initiatief te nemen, ook al is er thans geen internationaal wapenembargo. Zij is het niet eens met de minister-president om het oordeel dienaangaande aan het Havenbedrijf over te laten.

Tine Soens zegt dat niet werd geantwoord op haar vragen waarom er voor 2016 geen acties vermeld staan bij goed bestuur in ontwikkelingslanden en waarom alle resoluties in de beleidsbrief worden besproken behalve die over Palestina.

Verder blijft ze het opmerkelijk vinden dat de wapenhandel met de verspreiders van radicalisering Saoedi-Arabië en de Golfstaten niet wordt stopgezet, terwijl men hier aan deradicalisering werkt. In de huidige context kan men zich niet verstoppen achter een definitie van on hold die tijdens de Arabische Lente van kracht was, om niets te doen. Vlaanderen heeft geen internationaal embargo,

hoe goed dat uiteraard ook zou zijn, nodig voor een dergelijke beslissing. Waarom is de minister-president niet bereid dat op zijn minst te herbekijken?

Tot slot vraagt zij steun voor het voorstel van decreet over de stopzetting van de financiering van extremistische islam, dat door de sp.a zal worden ingediend.

Minister-president *Geert Bourgeois* repliceert dat mevrouw Soens wat een amalgaam maakt van IS en Saoedi-Arabië, dat zelf al slachtoffer werd van een zelfmoordaanslag door IS en deel uitmaakt van de internationale coalitie tegen IS. Het gaat bij ERS (= Energy Recovery Systems) bovendien om een privé-investering van een privébedrijf. Als de sp.a zegt dat voortaan de investeringen van alle landen met problemen op het vlak van mensenrechten zoals China, moeten stopgezet worden, zal er niet veel overblijven van onze internationale handel. Is dat de visie van sp.a op welvaartcreatie in Vlaanderen? Zoals al aangegeven, slaat on hold op leveringen van militair materiaal aan staten met een intern conflict, niet aan bedrijven.

Tine Soens zegt dat zij het over wapenhandel had, niet over de Antwerpse investeringen. Zij vraagt om de wapenhandel met Saoedi-Arabië on hold te zetten in afwachting van de lijst van landen die terrorisme financieren, waarmee de EU bezig is.

De fractie van *Güler Turan* zegt niet dat de investering van ERS onmiddellijk gestopt moet worden, maar vraagt wel om de achtergrond na te trekken als toezichthoudende overheid op het Havenbedrijf. Zij heeft liever geen investering dan een die de veiligheid van de Antwerpenaars in gevaar brengt.

Dat laatste laat minister-president *Geert Bourgeois* in het midden. Misschien kan mevrouw Turan beginnen met haar Waalse collega's te overtuigen, die in 2014 voor een miljard euro wapens uitvoerden naar Saoedi-Arabië, terwijl Vlaanderen één keer broeken en jassen uitvoerde?

Bart Caron wijst de minister-president erop dat Vlaanderen al meer dan tien jaar zelf politiek verantwoordelijk is voor zijn wapenhandel, ook al keurt hijzelf evenzeer de genoemde uitvoer in een andere regio af.

Minister-president *Geert Bourgeois* repliceert dat hij net dat doet: hij stelt inderdaad de Waalse Regering verantwoordelijk voor haar wapenuitvoer en hij neemt de verantwoordelijkheid voor de beslissingen die in Vlaanderen genomen worden. Waarom is de Waalse Regering niet verantwoordelijk voor haar wapenuitvoer? Natuurlijk is zij daar politiek verantwoordelijk voor.

Bart Caron verduidelijkt dat hij alleen bedoelde dat de minister-president mevrouw Soens niet met een gedeelde verantwoordelijkheid mag opzadelen voor een materie die al zo lang is geregionaliseerd. Dat is intellectueel niet eerlijk.

Minister-president *Geert Bourgeois* had verwacht dat socialisten in Europa dezelfde taal spreken maar stelt een inconsequentie vast.

Tine Soens antwoordt dat het niet alleen over Saoedi-Arabië, maar ook over de Verenigde Arabische Emiraten en Qatar gaat en daar heeft Vlaanderen meer wapens aan geleverd. Als zij de Waalse Regering ter verantwoording kon roepen, zou zij dat zeker doen. Nu kan zij alleen aan de minister-president van de Vlaamse Regering zeggen dat hij zijn verantwoordelijkheid niet opneemt.

Minister-president *Geert Bourgeois* repliceert dat hij haar de bal terug speelde omdat ze intellectueel niet eerlijk is. Hij neemt wel degelijk de verantwoordelijkheid op voor het beleid van zijn regering, maar dat staat niet gelijk met de sp.a

te volgen. Als Europa tot een embargo beslist, dan zal hij zich daarbij aansluiten. Dat was ook al het beleid van de Vlaamse regeringen waaraan de sp.a deelnam.

Karim Van Overmeire was aanvankelijk aangenaam verrast door de ontdekking van het islamitische terrorisme door de sp.a-fractie, maar het bleek uiteindelijk om niet meer te gaan dan een warrig verhaal om het beleid van de Vlaamse Regering aan te kunnen aanvallen.

Rik DAEMS,
voorzitter

Herman DE CROO
Güler TURAN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

aids	acquired immuno deficiency syndrome
ALDE	Alliance of Liberals and Democrats for Europe
Benelux	België, Nederland, Luxemburg
BIT	bilateral investment treaty
BLEU	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
bnp	bruto nationaal product
BTC	Belgisch Ontwikkelingsagentschap
btw	belasting over de toegevoegde waarde
CALRE	Conference of European Regional Legislative Assemblies
CERF	Central Emergency Response Fund
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
COARM	Working Party on Conventional Arms Export
CO ₂	koolstofdioxide
DiV	Departement internationaal Vlaanderen
EC	Europese Commissie
EFSI	Europees Fonds voor Strategische Investerings
EPP	European People's Party
EU	Europese Unie
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
FIT	Flanders Investment & Trade (= Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
FOD	Federale Overheidsdienst
FUST	Flanders UNESCO Science Trust Fund
hiv	human immunodeficiency virus
IAO	Internationale Arbeidsorganisatie
ICBB	Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid
ICS	Investment Court System
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IDC	Industrial Development Corporation
IMF	International Monetary Fund
INTA	Committee on International Trade
IS	Islamitische Staat
ISDS	Investor-State Dispute Settlement
kmo	kleine of middelgrote onderneming
MACO	Managementcomité
MVO	maatschappelijk verantwoord ondernemen
ngo	niet-gouvernementele organisatie
ODA	official development assistance
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
PS4D	Private sector for development
REGLEG	Conferentie van Europese regio's met wetgevende bevoegdheid
SARiV	Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen
SDG	Sustainable Development Goals
S&D	Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten
SWAp	Sector-Wide Approach
SWOT	strengths, weaknesses, opportunities, threats
TTIP	Trans-Atlantic Trade and Investment Partnership
TVL	Toerisme Vlaanderen
UNAIDS	Joint United Nations Programme on HIV/AIDS
UNDP	United Nations Development Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNFPA	United Nations Population Fund
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Children's Fund

UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
UNWTO	United Nations World Tourism Organization
UPR	Universal Periodic Review
VIW	Vlamingen in de Wereld
vleva	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap
VN	Verenigde Naties
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VS	Verenigde Staten
VVOB	Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WHO	Wereldhandelsorganisatie